

Åbo stads läroplan för förskoleundervisning

Namn	Åbo stads läroplan för förskoleundervisning
Kommun	Åbo
Träder i kraft	1.9.2022
Pdf skapad	24.8.2022

Innehållsförteckning

1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen.	1
1.1. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan.	1
1.2. Den lokala läroplanen och utvecklandet av den.	1
2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål.	4
2.1. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen.	4
2.2. Förskoleundervisningens uppdrag under lärtigen.	6
2.3. Värdegrunden.	7
2.4. Synen på lärande.	9
2.5. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen.	11
3. Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande.	15
3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen.	15
3.2. Lärmiljöer i förskoleundervisningen.	18
3.3. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna.	19
4. Principer för förskoleundervisningen.	22
4.1. Mångsidiga arbetsätt.	22
4.2. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet.	23
4.3. Gemensamma mål för undervisningen och lärområden.	25
4.4. Specifika frågor angående språk och kultur.	37
5. Stöd för barnets växande och lärande.	40
5.1. Principerna för stöd.	40
5.2. Samarbete med vårdnadshavaren i samband med stöd.	42
5.3. Allmänt stöd.	44
5.4. Intensifierat stöd.	45
5.5. Särskilt stöd.	47
5.6. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.	51
6. Elevvård.	54
6.1. Yrkesövergripande samarbete inom elevvården.	54
6.2. Gemensam elevvård.	56
6.3. Individuell elevvård.	57
6.4. Elevvårdsplaner.	60
7. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.	61

1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

1.1. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan är en nationell föreskrift utfärdad av Utbildningsstyrelsen enligt lagen om grundläggande utbildning, utifrån vilken den lokala läroplanen för förskoleundervisningen ska utarbetas och förskoleundervisningen genomförs. Beredningen av läroplansgrunderna regleras främst av lagen och förordningen om grundläggande utbildning och av statsrådets förordning som fastställer målen för förskoleundervisningen.

Syftet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan är att främja att en högklassig och enhetlig förskoleundervisning förverkligas i hela landet. Utgångspunkt för revideringen av grunderna är de utmaningar som förändringarna i barnens uppväxtmiljö och förskolans verksamhetsmiljö ställer i dag och i framtiden. Grunderna har beretts i brett samarbete utgående från de senaste resultaten från forskning och utvecklingsarbete.

I grunderna för läroplanen fastställs målen och det centrala innehållet i förskoleundervisningen, samarbetet mellan vårdnadshavarna och förskolan samt principerna för elevvård och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet. Förskoleundervisningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran, där målen inom olika delområden är relaterade till varandra och formar grunden för verksamhetskulturen. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan innehåller därför också texter som klargör målen för förskoleundervisningen.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan innehåller hänvisningar till lagstiftningen. Syftet med hänvisningarna är att förtydliga sambandet mellan läroplansgrunderna och lagstiftningen. Avvikande från lagarna som reglerar förskoleundervisningen används i grunderna för förskoleundervisningens läroplan benämningen barn i stället för elev, stöd för växande och lärande i stället för stöd för lärande och skolgång, och elevvård i stället för termen elevhälsa som används i lagen om elev- och studerandevård.

1.2. Den lokala läroplanen och utvecklandet av den

Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan för förskoleundervisningen och för att utveckla den. I den lokala läroplanen bestäms utifrån de nationella grunderna för förskoleundervisningen om det fostrande arbetet, undervisningen, elevvården, samarbetet med vårdnadshavarna samt om den övriga verksamheten och dess genomförande. Läroplanen ska utarbetas så att den beskriver, styr och stödjer anordnandet av förskoleundervisningen vid alla förskoleenheter. Vid uppgörandet av den lokala läroplanen ska anordnaren av förskoleundervisning beakta de lokala särdragen och barnens behov samt resultat från utvärderingar och utvecklingsarbete som gäller förskoleundervisningen.

Läroplanen ska också utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- läroplanen för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- läroplanen för den grundläggande utbildningen
- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen
- plan för likabehandling enligt lagen om likabehandling
- plan enligt diskrimineringslagen

- eventuell plan för hållbar utveckling eller kulturfostrian samt övriga planer och beslut som anordnaren av förskoleundervisning gjort angående utbildning, barn och familjer.

Anordnaren av förskoleundervisning ska godkänna läroplanen separat för förskoleundervisning på svenska, finska och samiska och vid behov för förskoleundervisning på något annat språk. Den lokala läroplanen kan utarbetas gemensamt för alla förskoleenheter eller så att planen innehåller gemensamma delar och enhetsspecifika delar på det sätt som anordnaren av förskoleundervisning beslutar. Flera anordnare av förskoleundervisning kan också komma överens om att utarbeta, utvärdera och utveckla läroplanen tillsammans. Anordnaren av förskoleundervisning ska dessutom utgående från läroplanen sammanställa en årlig plan och på förhand underrätta vårdnadshavarna om centrala frågor som bestäms i den. I planen preciseras hur den lokala läroplanen förverkligas vid varje förskoleenhet under det aktuella året.

Anordnaren av förskoleundervisning ska se till att förskolepersonalen och vårdnadshavarna har möjlighet att delta i utarbetandet och utvecklandet av läroplanen. Också barnens synpunkter ska beaktas och användas i utvecklingsarbetet. Särskild vikt läggs vid att skapa metoder för samarbete så att både barnen och vårdnadshavarna kan delta och påverka på ett meningsfullt sätt. Enligt lagen om grundläggande utbildning ska förskoleundervisningens läroplan utarbetas i samarbete med de myndigheter som sköter uppgifter inom kommunens social- och hälsovård. För att trygga en enhetlig lärtig för barnen är det viktigt att personalen inom den övriga småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen ges möjlighet att bekanta sig med och delta i utarbetandet och utvecklandet av förskoleundervisningens läroplan.

Enligt lagen om grundläggande utbildning har ett barn som deltar i förskoleundervisning rätt att varje dag i förskolan få undervisning enligt läroplanen samt sådan handledning och sådant stöd som förutsätts för en gynnsam utveckling och inläring. För att trygga denna rätt ska alla som arbetar med barnet i förskolan följa den läroplan som anordnaren av förskoleundervisning fastställt och andra normer som reglerar arbetet. Också de individuella planer som anknyter till stöd för barnets växande och lärande ska utarbetas utgående från den gemensamma läroplanen.

Anordnaren av förskoleundervisning har som uppdrag att utvärdera sin förskoleundervisning och dess effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen är att utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen och förbättra förutsättningarna för barnens lärande. Uppföljning och utvärdering av den lokala läroplanen och den årliga plan som preciserar läroplanen är en del av utvärderingsuppdraget och utvecklingsarbetet. Utöver den information som anordnaren av förskoleundervisning och förskoleenheterna ger kan även resultaten av nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt användas vid utvärderingen av förskoleundervisningen. En konstruktiv och öppen självvärdering främjas av samarbete med andra aktörer.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Anordnaren av förskoleundervisning kan också granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbetet.

ÅBO Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning.

Den lokala läroplanen utarbetas på svenska. I utarbetandet av Läroplanen 2016 har personalen deltagit i möten, skolningar och diskussioner angående läroplanen. Vårdnadshavarna har haft

möjlighet att ge sina åsikter angående läroplanen på Åbo stads webbsida och via enkäter. Personalen har intervjuat barnen, dokumenterat och tagit deras åsikter i beaktande. De enheter som har daghemsgrupper, har använt planen för småbarnsfostran som stöd i läroplansarbetet. Personalen har deltagit i gemensamma fortbildningar med den grundläggande utbildningen. Representanter från de olika förskoleenheterna har regelbundet träffats för att bereda och utarbeta läroplanen. Vårdnadshavare informeras om läroplanen på föräldramöten och har möjlighet att följa med och kommentera på webben. Med den lokala läroplanen och barnens planer för lärande som grund, görs dessutom årligen enhets- och gruppvisa verksamhetsplaner upp.

Delar av den lokala läroplanen har reviderats i augusti 2022 att motsvara ändringarna i lagen om grundläggande utbildning. Utbildningsstyrelsen har preciserat förskoleundervisningens läroplansgrunder som bygger på ändringar som gjorts i lagen om grundläggande utbildning. Förtydligandena möjliggör effektivare ingripanden och åtgärder vid rätt tidpunkt då det gäller att ingripa vid mobbning, diskriminering, trakasserier och våld i förskolan. Målet med preciseringarna i lagen och grunderna är att säkerställa en trygg lärmiljö för alla. Förnyelsen är en del av undervisnings- och kulturministeriets åtgärdsprogram för förebyggande av mobbning, våld och trakasserier.

Ändringarna i lagen gäller främst kapitlen om värdegrunden och verksamhetskulturen (kapitel 2 och 3). Den lokala läroplanen har reviderats att motsvara förutom ändringarna i styrdokumentet samt syftet med ändringarna. Ordningsregler för förskoleundervisningen har lagts till, dessutom har förebyggande av mobbning, våld och trakasserier lyfts fram mer än tidigare. Enhetschefens och lärares skyldighet att anmäla misstänkt mobbning, trakasserier, diskriminering eller våld har preciserats i grunderna och i den lokala delen. Om specifika frågor angående språk och kultur (kapitel 4) har användning av språkpeda verktyget lagts till. I kapitlet om stöd för växande och lärande (kapitel 5) har stödet för den kompletterande småbarnspedagogikens del preciserats i enlighet med Åbo stads plan för småbarnspedagogik och lagen om småbarnspedagogik (540/2018). Kapitlet om elevvård (kapitel 6) har skrivits att motsvara stadens årsklocka för elevvården i förskoleundervisningen.

2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål

Förskolan är en viktig tidsperiod i barnets liv. Förskoleundervisningen ska planeras och genomföras så att barnen har möjlighet att bli inspirerade, experimentera och att lära sig nytt. Barnens utveckling inom de olika kunskaps- och färdighetsområdena breddas genom att de agerar och är aktiva och leker i månsidiga lärmiljöer. I förskoleundervisningen ska barnen ges tillfälle att kommunicera på olika sätt och att stärka sina sociala färdigheter. Målet är att barnen lär sig att värdesätta att alla människor är likvärdiga och att de själva är unika.

Småbarnspedagogiken inklusive förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling och lärande bilda en logiskt framskridande helhet som lägger grund för ett livslångt lärande. Förskoleundervisningens centrala uppdrag är att främja barnets förutsättningar att växa, utvecklas och lära sig. Undervisningen ska utgå från barnet. Undervisningens uppdrag är att stärka barnets positiva självbild och uppfattning om sig själv som lärande individ. Förskoleundervisningen ska utvecklas enligt principen om inkludering. Förskoleundervisningen har stor betydelse när det gäller att på ett tidigt stadium upptäcka behov av stöd för växande och lärande, att ge stöd och samtidigt förebygga svårigheter.

2.1. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen

Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, elev- och studerandevårdslagen samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om förskoleundervisning ska barnets bästa i första hand beaktas. Då undervisningen ordnas ska också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa beaktas. Sådana är bland annat lagen om likabehandling, jämställdhetslagen, Europakonventionen om mänskliga rättigheter och FN:s konvention om barnets rättigheter. Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Kommunen är skyldig att ordna förskoleundervisning för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar. Förskoleundervisningen kan ordnas i daghem och i skolor. Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, elev- och studerandevårdslagen samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

I förskoleundervisningen är undervisningsspråket antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än de som fastställs i lagen om grundläggande utbildning, om det inte äventyrar barnens möjligheter att följa med undervisningen. Om detta bestäms närmare i avsnittet Specifika frågor angående språk och kultur.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är målet för förskoleundervisningen att stödja barnens utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Målet för förskoleundervisningen är enligt lagen att som en del av småbarnspedagogik förbättra barnens inlärningsförutsättningar. Förskoleundervisningen ska också främja bildning och jämlikhet och undervisningen ska ges på tillräckligt lika villkor i hela landet. Målen för undervisning och fostran beskrivs närmare i statsrådets förordning.

Förskoleundervisningen omfattar i allmänhet ett läsår och ska ges under minst 700 timmar. För barn som omfattas av förlängd läroplikt beskrivs alternativen i avsnittet Särskilt stöd. Förskoleundervisningen ska ordnas så att barn som deltar i förskoleundervisning har möjlighet att använda andra tjänster inom småbarnspedagogiken.

Förskoleundervisningen ska genomföras enligt en lokal läroplan som utarbetats utgående från grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Förskoleundervisningen ska på ett positivt sätt ta hänsyn till barnens olika språkliga, kulturella och religiösa bakgrund eller åskådning. Barnens åsikter ska beaktas och utvecklingen av deras identitet stödjas.

I lagstiftningen som berör förskoleundervisningen betonas vårdnadshavarnas delaktighet. Vårdnadshavarna har rätt att få information om förskoleundervisningens mål och verksamhet redan innan anmälan till förskoleundervisningen sker och om sitt barns förskoledag under året i förskolan. Vårdnadshavarnas åsikter och den information och respons som de ger ska beaktas när man utvecklar förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen, läromedlen och redskapen som används i undervisningen samt behövlig elevvård är avgiftsfria. Barnen ska varje förskoledag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Barn som deltar i förskoleundervisning har rätt till en trygg och säker studiemiljö. Tryggheten och säkerheten ska beaktas i lärmiljöerna och i all verksamhet i förskolan. En verksamhetskultur som bygger på ömsesidig respekt och omsorg och lärmiljöer som lämpar sig för förskoleundervisningen skapar goda förutsättningar för att barnen ska känna sig trygga och säkra. Barnen ska individuellt och i grupp handledas till att ta ansvar för sitt eget beteende och för att ingen i gruppen blir mobbad eller diskriminerad eller orsakar fara för någon annan. Trygghets- och säkerhetsfrågor beskrivs närmare i samband med Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande och Elevvård. Vid anordnandet av undervisning ska dessutom beaktas föreskrifter om arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd samt föreskrifter om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. I förskoleundervisningen kan fostrande samtal och disciplinära åtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning användas på ett för förskoleundervisningen anpassat sätt. Utbildningsanordnaren ansvarar för uppgörandet av den plan som lagen förutsätter. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en skild plan.

Kommunen eller en anordnare som beviljats tillstånd att ordna förskoleundervisning kan köpa förskoletjänsterna av en offentlig eller privat serviceproducent. Utbildningsanordnaren ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de lagar som gäller förskoleundervisning, tillståndet att ordna förskoleundervisning och enligt föreliggande läroplansgrunder.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning.

Den svenskspråkiga förskoleverksamheten i Åbo sker i kommunal regi. Det finns tre förskoleenheter; Braheskolans förskola, Cygnaeus förskola och Sirkkala förskola. Kompletterande småbarnspedagogik ordnas i samma utrymmen. Att stärka och uppmuntra det svenska språket genomsyrar hela förskolans verksamhet.

Disciplinära åtgärder och fostrande samtal som avses i lagen om grundläggande utbildning (1998/628) tillämpas i förskoleundervisningen med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå. I förskoleundervisningen är det snarare fråga om handledning än disciplinära åtgärder. Ett barn som agerar väldigt störande eller aggressivt i en förskolesituation kan avlägsnas från situationen, men lämnas aldrig ensam. Personalen möter barnet som brutit mot regler eller agerat olämpligt med empati och på ett lågaffektivt sätt. Det finns separata instruktioner för personalen för att möta starka känsloreaktioner och fysiskt lugna ner barnet. Har tillämpade disciplinära åtgärder vidtagits informeras barnets vårdnadshavare om händelsen samma dag.

2.2. Förskoleundervisningens uppdrag under lärtigen

Det är viktigt att småbarnspedagogik, förskoleundervisningen som ingår i den, och den grundläggande utbildningen bildar en helhet som framskrider på ett logiskt sätt med tanke på barnens växande och lärande. Utgångspunkten för en högklassig helhet är att lärarna och den övriga personalen känner till de olika etapperna under lärtigen samt de centrala mål, särdrag och metoder som anknyter till dem. För att barnens växande och lärande ska fortlöpa smidigt, ska övergångarna planeras och utvärderas gemensamt på det sätt som beskrivs i avsnittet *Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna*. Undervisningspersonalen och den övriga personalen ska samarbeta med vårdnadshavarna under alla etapper av barnens lärtig. Målet är att varje barns lärtig fortlöper smidigt från småbarnspedagogik till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen utgående från barnets behov. För att målet ska nås är det viktigt med en systematisk ledning av personalens samarbete och kompetens både på förskoleenheterna och på anordnarnivå.

Förskoleundervisningen har i enlighet med statsrådets förordning som särskilt mål att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens förutsättningar för utveckling och lärande samt att stärka barnens sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva upplevelser av lärande. I förskoleundervisningen ska pedagogiska metoder som lämpar sig för småbarnspedagogik användas och barnens intressen respekteras när undervisningen ordnas. Olika former av lek ska ständigt ingå i förskoleundervisningens verksamhet. Vårdnadshavarna är viktiga samarbetsparter vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Stödet för växande och lärande samt elevvården ordnas vid behov genom sektorsöversgripande samarbete.

Förskoleundervisningen är målinriktad verksamhet. Målen för undervisningen fastställs enligt grunderna för läroplanen och den lokala läroplan som utarbetats utgående från läroplansgrunderna. Läroplanen ska inte fastställa gemensamma mål för barnens lärande. Individuella mål främjar barnens växande och lärande, och därför ska läraren diskutera varje barns individuella behov, önskemål och mål för lärandet med barnet och barnets vårdnadshavare. Förskolepersonalen ska planera undervisningen och utveckla lärmiljöerna utgående från dessa behov och önskemål. För att göra lärandet ännu mer målinriktat, kan läraren för varje barn utarbeta en plan för barnets lärande tillsammans med barnet och vårdnadshavaren. En plan för barnets lärande ska alltid utarbetas ifall barnet får intensifierat stöd. För barn som omfattas av särskilt stöd ska en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) utarbetas.

I förskoleundervisningen ska varje barns fysiska, psykiska och sociala utveckling samt utvecklingen av kunskaper och färdigheter följas upp och stödjas. Målet är att samtidigt förebygga eventuella svårigheter. Barnets jaguppfattning ska stärkas med hjälp av uppskattande kommunikation, mångsidiga inlärningsupplevelser och uppmuntrande respons. Under förskoletiden ska barnen få bekanta sig med den närmaste omgivningen, dess natur och den mångfald av människor som bor där. Lek och fantasi har stor betydelse när barnen lär sig nya kunskaper och färdigheter. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen tillfällen att kommunicera, uttrycka sig på olika sätt och få nya upplevelser. Tillsammans ska man i olika lärmiljöer bekanta sig med saker som intresserar barnen. Det ger barnen möjligheter att få vänner, att känna glädje över sitt lärande och att bli intresserade av nya saker.

När vårdnadshavaren anmält sitt barn till förskolan, är utgångspunkten att barnet deltar i all verksamhet. Utbildningsanordnaren beslutar och informerar vårdnadshavaren om förfaringsätt gällande anhållan om befrielse på grund av barnets sjukdom eller annan orsak. Vårdnadshavaren, läraren och den personal som medverkar i anordnandet av förskoleundervisningen bär gemensamt ansvar för att förskolebarnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Förskoleundervisningen är en helhet som stöder och följer barnets utveckling. Undervisningspersonal och vårdnadshavare samarbetar med tanke på barnets individuella lärstig. I förskolan får barnet stöd i sitt lärande. Stor vikt sätts på den fysiska, psykiska, språkliga och sociala utvecklingen. Leken genomsyrar all verksamhet i förskolan. Genom leken utvecklar barnet sin fantasi, tillägnar sig ny kunskap och stärker sin förmåga till samarbete och förståelse för andra människor.

Fysiskt:

- Gymnastik och lek, både inom- och utomhuslek, promenader, utflykter.

Psykiskt:

- Genom växelverkan, samtal med barnet, via lek och observation.
- Barnet blir hörd och får stöd av en vuxen med problemlösning.
- Sensitivt och lyhört bemötande av varandra.

Språkligt:

- Samtal, sånger, musik, rytm, rim o ramsor, sagor och berättelser.
- Barnet utvecklar sina språkliga färdigheter genom att uttrycka sig och bli hörd.

Socialt:

- Barnet utvecklas socialt genom att umgås med andra, både barn och vuxna.
- De vuxna i förskolan stöder och hjälper barnet med konflikthantering och växelverkan.
- Barnet uppmuntras till att umgås både i större och mindre grupper.

Förskoleundervisningen är obligatorisk. Det är vårdnadshavarnas skyldighet att anmäla barnet till förskoleundervisningen. I Åbo sker anmälan elektroniskt i januari. Förskola och skola har samma upptagningsområde. Bostadsadressen bestämmer till vilken förskola barnet hör till.

Det svenska språket samt den finlandssvenska kulturen lyfts fram i förskoleundervisningen. Förskolepersonalen träffas regelbundet och utvärderar och planerar verksamheten, så att alla förskolegrupper har likvärdiga mål och likvärdig undervisning. Evenemang och gemensamma aktiviteter ordnas med tanke på kommande skolklasser och klassindelningar. Förskolans uppgift är att uppmuntra och stöda barnens glädje för inläring och förmågan att kunna se sin egen utveckling både kognitivt och emotionellt.

2.3. Värdegrunden

Förskoleundervisningen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i gruppen. Barnen har rätt att lära sig och bilda sig en uppfattning om sig själva och världen utifrån sina egna perspektiv.

Barnen har rätt att lära sig genom lek och att glädja sig över sitt lärande. Barnets tidigare upplevelser och kunskaper utgör en del av barnets lärstig. Det är viktigt att respektera att barn är olika, att de betar sig och lär sig på olika sätt. Barnens uppfattningar och åsikter ska värdesättas och de ska få delta i utformandet av lärmiljöerna och enligt sina förutsättningar även i planeringen och utvärderingen av verksamheten. Barnen ska spurras till samarbete och gemenskap.

Varje barn har rätt till god undervisning. God förskoleundervisning kännetecknas av uppmuntrande respons och rättvist bemötande. Barnen ska ges möjlighet att uttrycka sig och sina tankar, hantera känslor och konflikter samt pröva och lära sig nya saker. Förskoleundervisningen ska stödja barnens förmåga att förstå värderingar, tillägna sig hälsosamma levnadsvanor samt utveckla sina emotionella färdigheter och sitt sinne för estetik.

Samarbete mellan förskolepersonalen och vårdnadshavarna bidrar till att trygga barnens välbefinnande. Förskolepersonalen ska bemöta olika familjer och hemmens olika åskådningar, religioner, traditioner och syner på uppfostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och undervisning.

I förskoleundervisningen ska man följa principerna om hållbar livsstil och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska. Verksamhetsmiljön i förskolan ska stödja jämlikhet och likabehandling. Det innebär bland annat jämlikhet i fråga om åsikter och jämställdhet mellan könen. Förskoleundervisningen ska främja barnens möjligheter att utveckla sina färdigheter och att göra val oberoende av könsbundna förväntningar. Strävan efter jämlikhet ska kompletteras av en övergripande princip om likabehandling. Undervisningen ska präglas av religiös pluralism samt vara partipolitiskt och konfessionellt obunden. Förskoleundervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Barnen växer och lär sig genom att leka, forska och undersöka. I en uppmuntrande trygg och inspirerande miljö med god växelverkan mellan vuxna och barn, finns goda förutsättningar för barnen att utvecklas och få en uppfattning om sig själv och den omgivande världen. En sund självkänsla är grunden för all inlärning och utvecklande av sociala färdigheter. Det är av stor vikt att barn bemöts med respekt och uppskattning. Barnet ska få en positiv känsla av sig själv som en del av gruppen och känna sig trygg tillsammans med både barn och vuxna.

Barnen är delaktiga i sitt eget lärande och barnens egna intressen skall tas i beaktande i planeringen. Verksamheten utgår från barns intressen och erfarenheter och de skall ha möjlighet att påverka innehållet och delta i utvärderingen. De vuxna bör visa genuint intresse för barnens tankar och upplevelser och vara närvarande och lyssnande. Förskolan ska behandla barnen jämlikt och likvärdigt och ge alla barn möjligheter till personlig utveckling. Undervisningen är konfessionellt obunden.

Barnen tar till sig kunskap på olika sätt och varje barn skall i förskolan få möta utmaningar, iakta, reflektera och lära sig att hantera sina känslor tillsammans med andra. Samarbetet mellan förskolepersonalen och vårdnadshavarna är viktigt och bygger på ömsesidig respekt och öppenhet angående fostran, förväntningar och livsåskådningar.

Alla människor har ett egenvärde och detta skall respekteras. Alla individer skall få känna sig trygga och värdefulla. En röd tråd genom verksamheten är att alla barn har lika rätt och samma möjligheter till lärande och kunskap. Alla barn har rättigheter och möjligheter till samma undervisning, lek och aktiviteter oberoende av kön.

Dygdlära, hänsyn, respekt och empati är grunderna för eget välbefinnande och andras trivsel.

Ordningsregler inom förskoleundervisningen och gemensamma överenskommelser för trivsel i småbarnspedagogiken i Åbo:

Ordningsreglerna är uppgjorda för att alla ska ha det bra och känna sig trygga i förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken. Ordningsreglerna gäller all verksamhet och alla personer inom förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken, samt personer som vistas på förskole- och småbarnspedagogikens område. Ordningsreglerna är i kraft också på vägen till och från förskoleundervisningen. Ordningsreglerna diskuteras med barnen och personalen varje år. Man kan vid behov komplettera dessa ordningsregler i enheterna och grupperna.

Jag tar andra i beaktande:

Jag talar vackert och vänligt med andra

Jag kommer ihåg att vara artig

Jag ger arbetsro åt andra

Jag har ett gott bordsskick

Jag retar inte eller skadar någon annan

Jag berättar till en vuxen om jag själv eller någon annan blir retad

Jag tar hand om gemensamma saker och värnar om miljön:

Jag tar hand om leksaker, spel och böcker

Jag lägger tillbaka sakerna på sin plats efter att jag använt dem

Jag hjälper till att hålla snyggt i gemensamma utrymmen

Jag för skräpet dit det hör

Jag berättar för en vuxen om något går sönder

Jag ser till att omgivningen är trivsamt också i framtiden

Egna saker:

Jag kommer på förhand överens med en vuxen om jag tar med egna saker till förskolan eller daghemmet

Jag tar inte med mig farliga föremål eller ämnen

Deltagande i förskoleundervisningen och meddelande om frånvaro:

Det är viktigt att vara på plats i förskolan då förskoleundervisningen börjar

Barnets frånvaro meddelas till gruppen

2.4. Synen på lärande

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan har utarbetats utgående från en syn på lärande, enligt vilken barn tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter genom växelverkan med andra barn, lärare, olika grupper och den närmaste omgivningen. Lärande är en helhetsbetonad process som inbegriper handlingar, känslor, sinnesförnimmelser, fysiska upplevelser och tankar. Det väsentliga i lärandet är att barnen själva är aktiva och litar på sina möjligheter som lärande individer. Också barnens vilja och tilltagande förmåga att samarbeta har betydelse för lärandet. I förskoleundervisningen lär sig barnen genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små arbeten, skapa och uttrycka sina upplevelser. Positiva känsloupplevelser, glädje och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar barnen att utveckla sin kompetens.

Utgångspunkten för lärandet är barnets tidigare erfarenheter och kunskaper. Det är viktigt att nya kunskaper och färdigheter har anknytning till barnens vardag och erfarenhetsvärld. Genom handledd verksamhet och lek i förskolan får barnen lära sig att samarbeta med andra och att ställa

upp individuella och gemensamma mål. I verksamheten ska man lyssna på barnen, höra deras åsikter, diskutera med dem och stödja dem att ta hänsyn till andra. På det viset upplever barnen att de är en del av gruppen och gemenskapen. Målet är att nya kunskaper och färdigheter väcker barnens lust att lära sig mera.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Inlärningsmetoderna bör vara så mångsidiga som möjligt, eftersom barn lär sig på olika sätt. Barnen är i olika skeden i sin utveckling och metoderna bör anpassas efter det. Barnen lär sig och får nya färdigheter genom växelverkan med andra barn och vuxna. Barnen skall själva vara aktiva och söka kunskap, experimentera och hitta lösningar på problem. Inläring sker via lek, sinnesintryck, tankar, samtal och upplevelser. Barnen lär sig genom att ta modell av andra, egna försök och misslyckanden och genom vägledning.

Lärarens viktigaste uppgift är att motivera barnen och locka fram en iver hos dem att lära sig nya saker. Verksamheten skall planeras utgående från barnens intressen, förutsättningar och utvecklingsnivå. Verksamheten skall vara uppmuntrande och stärka barnens självförtroende. Arbetsmetoden i förskolan är helhetsbetonad och temabunden. Vid temaarbete tas tidigare erfarenheter i beaktande. All sorts kunskap, färdigheter och intressen är viktiga. Genom att arbeta med olika teman har man möjlighet att ta barnens intressen i beaktande när man planerar verksamheten. De olika delområdena används i förskolans temaarbeten.

Barnets respekt och förståelse för andra människor stärks då de umgås med yngre, jämnåriga och äldre människor av olika kön och etnicitet.

Lärarens uppgift är att ge barnen nya infallsvinklar och metoder, samt inspirera barnen till nya aktiviteter och lekar. Den vuxne skall leda, lotsa och visa barnet metoder och arbetsätt, som lär barnet både sociala- och skolförberedande färdigheter. Läraren bör vara flexibel och ta tillvara barnens idéer, utan att ge avkall på sin egen planering och målsättningar. Genom observation och dokumentation ser man barnens starka sidor och vad de eventuellt behöver stöd med.

Barnen skall få vara delaktiga i planering och utvärdering. Inför förskoleåret får barnen berätta om sina förhoppningar och vad de vill/behöver öva. Barnen får lära sig att vara demokratiska genom att lyssna på andras önskemål, rösta och turas om. Genom att barnen får önska sånger, sagor, lekar och sysselsättning får de känna att de är delaktiga i verksamheten och att deras önskemål är viktiga.

Miljön, både närmiljön och inomhusmiljön har inverkan på lärandet och barnets välbefinnande. Genom möjlighet till olika lekmiljöer, vidgas barnens värld och ger barnen nya erfarenheter. Med en väl planerad inlärningsmiljö, som är såväl estetisk som praktisk, kan barnen erbjudas olika inläringssätt. Med hjälp av alla sinnen erövrar barnen sin omgivning och ökar kunskapen om sig själva och om den närliggande miljön.

Barnen lär sig på många olika sätt, auditivt, visuellt, taktilt eller kinetiskt. Motivation och uppmuntran är av största vikt för barnets välmående, inläring och positiva utveckling.

2.5. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Den stärks successivt under lärtiden genom studier inom olika kunskaps- och färdighetsområden, vardagliga aktiviteter och kommunikation. Behovet av mångsidig kompetens framhävs när den omgivande världen förändras. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider gränserna mellan olika vetenskapsområden.

Uppdraget att utveckla mångsidig kompetens ska beaktas i all verksamhet i förskolan: vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i det fostrande arbetet och i undervisningen. Uppdraget grundar sig på principen i statsrådets förordning om att se undervisningen som en helhet. Detta förutsätter målmedvetet arbete och utvärdering av hur målen uppnås samt samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Utvecklingen av mångsidig kompetens främjar barnens växande som individer och som medlemmar i sin grupp. De olika delområdena inom mångsidig kompetens stödjer barnens förmåga att rikta in sig på livslångt lärande och lägger grund för en hållbar livsstil. I förskoleundervisningen ska tyngdpunkten ligga på de sociala och kulturella dimensionerna av hållbar livsstil. Arbetssätten i förskolan, hur lärmiljöerna utformas och hur barnens lärande och välbefinnande stöds påverkar utvecklingen av mångsidig kompetens i högre grad än innehållet i undervisningen.

Förmåga att tänka och lära sig

Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och skapar förutsättningar för utvecklingen av övriga kompetenser och livslångt lärande. Mängden information, som hela tiden uppdateras, förutsätter förmåga att tillägna sig ny kunskap och att kunna styra sitt lärande. Strukturering av information och skapande av ny kunskap förutsätter kreativt och kritiskt tänkande. Förskoleundervisningens uppdrag är att uppmuntra och hjälpa barnen att utveckla sin förmåga att tänka och lära sig och att stärka barnens tro på sitt eget kunnande.

Barnens minne och fantasi ska utvecklas med hjälp av till exempel ramsor, musik och drama. Lekar, spel och olika problemlösning- och forskningsuppgifter ger barnen upplevelser samt möjligheter att känna glädje över att inse och upptäcka nya saker. Mångsidig motion och perceptionsmotoriska övningar stödjer barnens lärande. Barnen ska uppmuntras att pröva och lära sig också krävande saker, att fråga och ifrågasätta. De ska spöras att glädja sig när de lyckas och att uppmuntra andra och samtidigt att inte ge upp om de misslyckas. Arbetet dokumenteras och man diskuterar och utvärderar tillsammans med barnen hur man lyckats. Samtidigt ska barnen få hjälp med att bli medvetna om sina framsteg och sitt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för individens funktionsförmåga och välbefinnande i en mångkulturell värld. Förmågan att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt kännetecknar god kommunikation och kulturella färdigheter. För att skapa positiva människorelationer och lösa problemsituationer på ett konstruktivt sätt förutsätts samarbetsförmåga. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen möjligheter att på ett tryggt sätt öva sin förmåga att kommunicera och uttrycka sig i kamratgruppen och med vuxna i närmiljön.

Barnen ska uppmuntras att lära känna och umgås med andra människor. Fester, lekar och aktiviteter som förutsätter samarbete ger barnen möjlighet att öva sig att uppträda i olika situationer och med olika människor. Barnen ska bemötas med respekt och lära sig att vara vänliga och uppföra sig väl mot andra. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald. Barnen ska lära sig att uppskatta sina egna och andra familjers traditioner och vanor. Utvecklingen av barnens språkmedvetenhet ska stödjas och barnen ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt.

Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet och använda teknik i vardagen. Det handlar om individens välbefinnande och att tillägna sig en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande och uppmuntrar dem att göra val som stämmer överens med en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

I förskoleundervisningen ska barnen utifrån sina förutsättningar lära sig ta ansvar för sig själva och andra, för sina saker och den gemensamma miljön. Barnens vardagsrytm och betydelsen av måltider och vila ska tas upp i undervisningen och med vårdnadshavarna. Särskild vikt ska fästas vid mångsidig och tillräcklig motion som en förutsättning för barnens lärande och välbefinnande. Med barnen diskuteras vad som inverkar positivt respektive negativt på deras välbefinnande. Barnen ska få lära sig att röra sig tryggt i trafiken. De ska uppmuntras att be om och söka hjälp vid behov. Tillsammans med barnen prövar man på tekniska lösningar och ger dem övning i att använda apparater och utrustning på ett tryggt sätt.

Multilitteracitet

Med multilitteracitet avses förmågan att tolka och producera olika slag av meddelanden. Multilitteracitet hänger nära samman med tanke- och kommunikationsfärdigheter och förmåga att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika miljöer och situationer. Informationen kan produceras och presenteras med hjälp av verbala, visuella, numeriska eller andra symbolsystem eller med kombinationer av dessa. Multilitteracitet omfattar olika former av läskunnighet, såsom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap. Multilitteracitet har koppling till ett vidgat textbegrepp, enligt vilket texterna kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. De olika områdena av multilitteracitet är grundläggande färdigheter ur individ-, samhälls- och arbetslivsperspektiv. Kompetens i multilitteracitet skapar grunden för övrigt lärande och övriga studier. Utvecklingen av multilitteracitet börjar redan i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Förskoleundervisningen ska tillsammans med vårdnadshavarna stödja utvecklingen av barnens multilitteracitet.

Barnen ska uppmuntras att undersöka, använda och producera olika slags texter eller uttrycksformer. På detta sätt övar sig barnen tillsammans att uttrycka sig och att leva sig in i de tankar och känslor som meddelanden väcker. Utvecklingen av barnens bildkunskap, skriv- och läsfärdighet och numeriska läskunnighet ska stödjas. För att småningom utveckla mångsidig läskunnighet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn, såsom filmer, lekramsor och musik. Barnens delaktighet stärks i takt med att multilitteraciteten utvecklas. Samtidigt vidgas barnens värld, blir mera strukturerad och får nya betydelser.

Digital kompetens

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet. Den behövs i barnens och familjernas vardag, för kommunikation mellan människor och för delaktighet i samhället. Digital kompetens är en del av den multilitteracitet och medie- och studiefärdighet som behövs i studierna och i arbetslivet. Förskoleundervisningen ska jämsides med vårdnadshavarna främja barnens digitala kompetens.

Barnen ska i undervisningen få bekanta sig med olika informations- och kommunikationsteknologiska verktyg, tjänster och spel. Barnens kommunikationsfärdigheter, färdighet att lära sig och deras begynnande skriv- och läsfärdighet ska stödjas med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Barnens kreativa tänkande och samarbetsförmåga utvecklas när de ges möjligheter att själva testa och producera. Barnen ska handledas i att tillägna sig säkra och ergonomiska arbetssätt.

Förmåga att delta och påverka

Aktiv och ansvarsfull delaktighet och påverkan lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Barnen har rätt att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. I förskoleundervisningen ska man respektera dessa centrala demokratiska principer. Förskoleundervisningen ska stödja barnens småningom framväxande förmåga att delta och påverka.

Verksamheten i förskolan ska planeras, genomföras och utvärderas i samverkan med barnen, förskolepersonalen och vårdnadshavarna. När barnen är med och påverkar lär de sig samtidigt att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och ge dem möjlighet att vara tillsammans med andra barn och vuxna stärker barmens förmåga att delta och påverka. Barnen ska uppmuntras att hjälpa varandra och att vid behov be om hjälp. Det är viktigt att barnen upplever och vet att de som barn har rätt att få hjälp och skydd av vuxna.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Förmåga att tänka och lära sig

Vuxna stöder och hjälper barnen med inläringen genom att använda sig av konkret, visuellt och auditivt material. Barnen uppmuntras att vara öppna, nyfikna och i interaktion med andra barn och vuxna. För att skapa en god grund för ett livslångt lärande behöver barnet få stöd för sitt tänkande och lärande. Personalen hjälper barnen att utveckla tankeförmåga och minnet, samt gör barnen medvetna om sitt eget lärande. Barn tänker visuellt och därför är det bra att använda bilder som stöd i olika sammanhang, t.ex. för att åskådliggöra dagen. Barnen skall ges möjlighet till interaktion med andra barn, lärare och övriga personer i sin närhet. Förskolan skall uppmuntra till öppenhet, nyfikenhet och till att fylla barnens kunskapsbrist.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Genom att acceptera likheter och olikheter lär barnen sig att umgås med andra oberoende av kultur, etnicitet och kön. Den vuxna föregår som gott exempel i kommunikation, växelverkan och samarbetsförmåga. Genom lek, musik och litteratur blir barnen bekanta med olika språk och kulturer. Förskolan skall beakta barnens religionstillhörighet i planeringen av verksamheten. Barnen får bekanta sig med närmiljön och den kulturella mångfalden som finns i näromgivningen. De ges möjlighet att ta del av olika kulturer och traditioner.

I förskolan uppmuntras barnen i att kommunicera med hjälp av olika metoder och till att själva hitta lösningar på problem. Pedagogerna fungerar som ett gott exempel i sättet att kommunicera. Barnen skall lära sig att uttrycka sig muntligt, att lyssna och förstå varandra, samt att acceptera olika åsikter. På så vis lär barnen sig att samarbeta med andra, samt skapa positiva och långvariga relationer. Barnets språkliga medvetenhet utvecklas genom språklekar och genom att vara öppna för andra språk.

Metoder som kan användas i verksamheten är t.ex.

- Dramalekar
- Rollekar
- Smågruppsverksamhet
- Gemensamma projekt
- Diskussioner
- Traditionella lekar
- Uppmärksamma högtider
- Skapande verksamhet
- Sagotering

Material som kan användas i verksamheten är t.ex.

- Stegen
- StegVis

- Dygdpedagogik
- Bornholm - metoden
- Vägen till språket
- Språkplantan
- Snick och Snack
- Språkpeda

Vardagskompetens

Det är viktigt att barn får lära sig ta hand om sin egen hälsa. Barnen skall ges möjlighet och uppmuntras till motion både inomhus och utomhus. De vuxna stöder barnens grovmotoriska färdigheter genom att ge möjligheter till olika former av rörelser och motion. Då barnen är medvetna om vikten av motion, vila, god och mångsidig kost får de förståelse för sin egen hälsa. Möjlighet till vila och återhämtning har stor betydelse för barnens välmående. Barnen lär sig god hygien via dagliga rutiner, modell och diskussioner. I förskolan skall barnen lära sig att röra sig säkert i trafiken. Gruppens vuxna undervisar om trygga övergångsställen, trafikmärken, trafikregler och vikten av att använda reflex. Barnen behöver handledning i att använda webbplatser som är avsedda för barn. Dessutom får barnen öva sig i att använda olika tekniska verktyg som är relevanta i vardagen.

Multilitteracitet

Förskolans inläring baserar sig på multilitteracitet. I verksamheten används musik, sånglekar, rörelse, bordsteater, dockteater, symboler, bilder och sagor. Användning av teknisk utrustning, pekplattor och datorer fördjupar barnens medvetenhet om sin omvärld. Läraren presenterar olika symboler som barnen lär sig tolka och använda. Med hjälp av olika inlärningsmetoder uppmuntras barnen till att använda alla sina sinnen. Barnen får producera och göra egna texter, bilder och berättelser och har möjlighet att presentera dem på olika sätt. Personalen hjälper barnen att få sina tankar, funderingar och berättelser dokumenterade.

Digital kompetens

Barnen utvecklar sitt kunnande genom att på ett lekfullt tillvägagångssätt främja förmågan att använda t.ex. datorer, pekplattor, kameror och smart boards.

Förmåga att delta och påverka

Barnen är delaktiga i verksamheten och en del av den sociala gemenskapen. Barnens behov av ensamhet och gemenskap bör respekteras. Hållbar utveckling genomsyrar verksamheten. I förskolan ska alla få känna sig sedda, jämlika och värdefulla

3. Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande

Verksamhetskultur är ett historiskt och kulturellt format handlingsmönster som utvecklas i det sociala samspelet inom förskolegemenskapen. Utvecklandet av verksamhetskulturen styrs av lagarna om förskoleundervisning och av de värden, den syn på lärande och de mål för förskoleundervisningen som fastställs i grunderna för läroplanen och i de lokala planerna. Verksamhetskulturen formas också av ledningsstrukturer och praxis, av personalens yrkeskompetens och av de lokaler, redskap och material som finns att tillgå. Verksamhetskulturen i förskolan återspeglas i kommunikationen, atmosfären och de pedagogiska metoderna och den inverkar alltid på hur barnen upplever kvaliteten på förskoleundervisningen. En bra verksamhetskultur främjar lärandet och välbefinnandet i förskolan.

3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen ska utvärderas och utvecklas så att den stödjer målen för förskoleundervisningen. I utvecklandet är det viktigt att beakta att vissa faktorer som påverkar verksamhetskulturen är dokumenterade och allmänt kända, andra är omedvetna och ibland även oavsiktliga. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. Det är viktigt att alla vuxna som arbetar med barnen är medvetna om att deras sätt att agera och kommunicera överförs till barnen.

Utvecklandet av verksamhetskulturen förutsätter pedagogiskt ledarskap och styrning när det gäller förfaringsätt samt att personalen och barnen är delaktiga och förbinder sig till de gemensamma förfaringsätten. Anordnaren av förskoleundervisning och de personer som leder förskoleundervisningen bär ansvar för utvecklandet. Verksamhetskulturen ska utvecklas bland annat genom att pröva mångsidiga arbetssätt, nya lösningar i lärmiljöerna och genom att utveckla yrkeskompetensen i samarbetsnätverk. Systematisk självvärdering och kontinuerlig utveckling ska vara en naturlig del av förskolans vardag.

Det är viktigt att barnens och vårdnadshavarnas erfarenheter och åsikter utnyttjas i utvecklingsarbetet. För att barnens lärande ska fortlöpa smidigt är det nödvändigt att samarbeta med den övriga småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen samt sakkunniga inom stöd och elevvård.

Gemensam förskoleundervisning för alla

Utgångspunkten för utvecklandet av verksamhetskulturen är att förskoleundervisningen är gemensam för alla men ger varje barn möjlighet att agera, utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. Verksamheten ska utvecklas i en riktning som stödjer inkludering och kulturell mångfald. Alla barn ska erbjudas lämpliga utmaningar i lärandet och få sådant stöd för växande och lärande som de behöver. Barnen ska uppleva att man är intresserad av dem, respekterar dem och att deras åsikter och handlingar har betydelse.

Verksamhetskulturen ska stödja utvecklingen av öppen kommunikation och kollaborativa arbetssätt. De språk och kulturer, religioner och åskådningar som finns representerade i barngruppen ska återspeglas i förskoleverksamheten. Verksamhetskulturen ska stödja barns förmåga att kommunicera och fungera i kamratgruppen. De ska handledas att ta hänsyn till andra och att respektera andras integritet. Det skapar förutsättningar för att komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle.

Glädje av lärande och insikt

Verksamhetskulturen i förskolan ska främja allas lärande. Förskolegemenskapen ska sporra barnen att våga pröva, försöka och misslyckas och att se saker positivt. Man gläds tillsammans

över framgångar och insikt. Den kulturella årscykeln i förskolan kryddas med olika evenemang, utflykter och fester.

Förskoleundervisningen ska planeras så att det finns utrymme för barnens lekar, initiativ och experiment. Barnen uppmuntras att uttrycka sig, att öva och lära sig olika färdigheter, kunskaper och arbetssätt i egen takt. Leken är viktig med tanke på bland annat barnets språkutveckling, när barnet ska lära sig nya färdigheter, hantera sina känslor och forma sin kulturella identitet. I förskoleundervisningen ska barnen ha möjlighet att leka på egna villkor och lära sig nya lekar och spel. Lekens olika former utnyttjas mångsidigt i undervisningen.

Barnet som delaktig aktör i sitt eget liv

Verksamhetskulturen ska stödja samarbete, gemensamt ansvar och delaktighet. Det är personalens uppgift att se till att alla barn får uttrycka sina åsikter och tankar och att barnens idéer och initiativ beaktas i verksamheten. Barnen ska få erfarenheter av att fatta beslut som rör förskolegruppen. Barnens beslut och aktivitet utvärderas gemensamt och barnen får samtidigt så småningom lära sig att ta gemensamt ansvar. Detta ger barnen erfarenhet av att vara delaktiga och aktiva.

Välbefinnande och en trygg vardag

Verksamhetskulturen ska stödja öppen kommunikation mellan barnen sinsemellan, mellan barnen och personalen och mellan de vuxna. Ömsesidig respekt, omsorg och omtanke om andra och miljön ska återspeglas i verksamheten. Barnen ska uppmuntras och handledas att identifiera, uttrycka och reglera olika slags känslor och att ta hänsyn till andra i olika konfliktsituationer.

I förskoleundervisningen ska man värna om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet. Barnet ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det. Mobbning, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen mobbning, ingripa vid mobbning och förebygga mobbning medvetet och systematiskt som en del av utvecklingen av verksamhetskulturen. Avgörande för att förebygga mobbning är att stödja barnens kamratrelationer och hela gemenskapens välbefinnande. Personalen har en central roll när det gäller att stödja barnen i att träna och utveckla sociala och emotionella färdigheter. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att lägga märke till och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. I kommunikationssituationer är det viktigt med närvaro och handledning av en vuxen. I fall av trakasserier, mobbning eller våld ska personalen diskutera med barnens vårdnadshavare och söka lösningar tillsammans.

Hälsosamma levnadsvanor ska uppmärksammas i förskoleundervisningen. Man ska mångsidigt röra på sig tillsammans både inomhus och utomhus och handleda barnen att undvika långvarigt stillasittande och att byta arbetsställning. Förskoledagen ska också innehålla möjlighet till lugn och ro. Barnen ska få lära sig att agera tryggt och säkert i olika lärmiljöer. När det gäller trygga vardagsrutiner ska de säkerhetsprinciper och planer som beskrivs i kapitel 6 om elevvård följas.

ÅBO Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Verksamhetskultur är ett gemensamt sätt att verka. Målsättningen vid utvecklandet av verksamhetskulturen är att alla som arbetar inom förskoleundervisningen är medvetna om sina grundvärderingar samt förstår syftet med verksamheten och att olika förhållningssätt fungerar som modell för barnen.

God växelverkan och en positiv atmosfär stöder utvecklandet av socioemotionella färdigheter. Förskolebarnet lär sig genom lek och varje barn uppmärksammas som en unik person. Gemensamt utforskande och delaktighet i gruppen ses som en positiv kraftkälla. För utvecklandet av verksamhetskulturen reserveras gemensam tid. Gemensamma skolningar för personalen i förskoleundervisning och nybörjarundervisning ordnas samt möjlighet att utveckla fungerande skolvisa samarbetsprinciper. För vårdnadshavare erbjuds olika sätt att delta i förskolegruppernas verksamhet. Verksamhetskulturen utvärderas vid slutet av verksamhetsåret i samband med den allmänna utvärderingen. Barnen gör självvärdering med hjälp av gruppens personal eller sina vårdnadshavare.

När barnet lyckas och får nya erfarenheter stärks självkänslan. Barnet vågar ta nya initiativ och lär sig genom försök och misstag. Inläringen sker när den vuxna är närvarande i inlärningsprocessen och ger sitt stöd. Processen är viktigare än slutresultatet. Varje barns alster skall respekteras. Konstruktiv kritik och uppmuntran är viktig. Den vuxna ger inte färdiga svar utan ställer motfrågor. Inlärningsmiljön är betydelsefull.

Smågruppsverksamhet ger på ett naturligt sätt barnen möjlighet att vara delaktiga och ökar växelverkan mellan barn och vuxna. Delaktighet kan betraktas från olika synvinklar. Genom att observera barnet får man reda på dess intressen och förmågan att verka i grupp och i olika situationer. Genom att uppmärksamma barnets idéer och förverkliga dem i olika teman ökas barnens möjligheter att påverka verksamheten. Erfarenhet av delaktighet ökar också känslan av att varje barn är viktig och har möjlighet att påverka sin egen tillvaro. Detta har en direkt inverkan på motivationen att lära sig. Barnen ska känna att de är en del av gemenskapen och har rätt att bli sedda och hörda. De är delaktiga i diskussioner och planeringar och får komma med önskemål och förslag. För att känna sig delaktiga får barnen vara med och påverka sitt eget arbete, men även lyssna på andra och ta deras åsikter i beaktande. Alla yrkesgrupper är delaktiga i planeringen av verksamheten: personal, barn och föräldrar. Målet är att alla, både barn, föräldrar och personal skall vara delaktiga under barnens hela lärtid.

Den vuxne kan konkret visa hur en viss lek går till. Material och leksaker skall vara tillgängliga och överskådligt presenterade. Barnen får vara med i planeringen och önska sånger, lekar och aktiviteter. Personalen inom förskolan har ett ansvar och en plikt att se till att alla barn erbjuds samma möjligheter till lärande oberoende av kön och att undvika att erbjuda könsbundna stereotyper.

För att barnet skall lära sig goda vanor används dygdpedagogik. Dygder är universella. Till Välbefinnandet hör också det fysiska välbefinnandet, mångsidig kost, motion och vila.

Stor vikt sätts på att stärka barnens och personalens välbefinnande samt förhindra mobbning, diskriminering, våld och trakasserier. Barn i förskoleåldern behöver ännu mycket handledning och den vuxnes närvaro då de övar på sociala färdigheter, kompisfärdigheter och att fungera i grupp. Det mobbningsförebyggande arbetet ska vara synligt och diskuteras öppet, ingen får mobba, diskriminera eller utsätta andra för fara. En handlingsplan för mobbningsförebyggande arbete och ingripande vid mobbning görs årligen upp och utvärderas vid behov men senast i slutet av vårterminen.

För att kunna arbeta mobbningsförebyggande, är det viktigt att förstå att mobbning förekommer också bland yngre barn.

Exempel på former av mobbning som kan förekomma i småbarnspedagogiken och förskolan.

Även om barn i förskoleåldern ännu övar på sina sociala färdigheter och att fungera i grupp accepteras inte sårande, skadande eller diskriminerande beteende eller handlingar. Den som sårat, skadat eller diskriminerat någon bemöts med empati och handleds att agera på annat sätt i fortsättningen. Den som blivit sårad, skadad eller diskriminerad bemöts likaså med empati. Vuxna är tillgängliga och medvetna om vad som sker i gruppen så att de genast kan ingripa, stöda, trösta och handleda. Även om situationerna reds ut i förskolan, har personalen skyldighet att anmäla misstänkt mobbning, trakasseri, diskriminering eller våld som skett i förskolan till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för det barn som misstänks för detta och för det barn som utsatts för detta.

3.2. Lär miljöer i förskoleundervisningen

Med lär miljöer i förskoleundervisningen avses de lokaler, platser, redskap, grupper och förfaringssätt som stödjer barnens växande, lärande och kommunikation. Lär miljöerna ska bilda mångsidiga och flexibla pedagogiska helheter. De ska ge möjligheter till lek, kreativa lösningar och mångsidig analys av olika företeelser med hjälp av aktiverande arbetssätt som motiverar barnen.

Lär miljöerna ska utvecklas utgående från den värdegrund, syn på lärande och de mål för utvecklandet av verksamhetskulturen som fastställs i föreliggande grunder. Utöver det ska barnens kunskaper, intressen och individuella behov samt principerna för förskoleundervisningen som beskrivs i Principer för förskoleundervisningen beaktas. Lär miljöerna ska vara trygga och hälsosamma. De ska också ge barnen möjlighet att leka och arbeta i en lugn och avslappnad atmosfär. Lär miljöerna ska utformas så att de är ergonomiskt, ekologiskt och estetiskt ändamålsenliga och så att de är tillgängliga och ljusa, rena och trivsamma och att inomhusluften är av god kvalitet.

Lär miljöerna ska utvecklas så att de främjar kommunikation och kollaborativt kunskapsskapande. Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt skapar en trygg pedagogisk miljö där man respekterar varandra. Mångsidiga lär miljöer stödjer barnens aktivitet och sunda självkänsla, utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig samt ökar jämlikheten. Barnen ska vara med och utforma lär miljöerna. Deras idéer och alster ska synas i lär miljöerna. Det stödjer barnens delaktighet och ger dem en känsla av att lyckas och stärker samspelet med kamratgruppen.

Som lärmiljöer används lokaler inomhus och utomhus, den närbelägna naturen och den byggda miljön. Också informations- och kommunikationsteknik ska användas och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt i förskoleundervisningen. De möjligheter som erbjuds av olika samarbetspartner, såsom biblioteks-, kultur- och idrottsväsendet, ska också utnyttjas. Barnens egna leksaker, informations- och kommunikationsteknisk utrustning och andra redskap kan användas enligt överenskommelse med vårdnadshavarna. Målet är att lärmiljöerna utgör ett helhetsbetonat lärlandskap som uppmuntrar till aktivt, kollaborativt och självständigt lärande.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Lärmiljöerna påverkar barns lärande. Förskolerummen utvärderas kontinuerligt och inredningen förbättras så att den passar och är ändamålsenlig för barngruppen. Närområden som förskolan använder som lärmiljöer är t.ex. skog, bibliotek, parker och torg. Biblioteket ordnar och erbjuder en bibliotekskurs för förskolebarnen varje år. Genom museibesök får barnen kännedom om hembygden, lokalhistorien och forna tider. Besök i konstmuseet utvecklar barnets förmåga att iakta konst och bearbeta bildliga uttrycksformer. Konstfostran uppmuntrar barnets kreativitet.

3.3. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna

Målet med samarbetet är att förskoleundervisningen, annan småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen bildar en logisk kontinuitet som stödjer barnets utveckling och lärande. Samarbetet ska säkerställa kvaliteten på förskoleundervisningen och stärka barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska vara systematiskt. Samarbetet ska utvecklas och utvärderas tillsammans under ledning av anordnaren av förskoleundervisning.

Samarbete inom förskoleundervisningen

En förutsättning för undervisning av hög kvalitet är kännedom om målen och förfaringssätten under de olika etapperna av lärstigen. Genom att utarbeta och utveckla läroplanerna i samarbete mellan personalen i förskoleundervisningen, den övriga småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen främjas kvaliteten inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogen, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen har möjlighet att bekanta sig med varandras verksamhet och lärmiljöer också i praktiken. För att stödja barnens växande och lärande ska undervisnings- och stödmotoderna vara enhetliga.

Förskolepersonalen ska samarbeta med personalen inom social- och hälsovården för att stödja barnens välbefinnande, växande och lärande. Stödet för barnens växande och lärande samt praxis inom förskolans elevvård ska utvärderas och utvecklas genom sektorsövergripande samarbete. Genom samarbete mellan förskolepersonalen och aktörer i närmiljön främjas att lärmiljöerna är mångsidiga. Samverkan med andra öppnar barnets lärmiljöer mot samhället och världen utanför.

Samarbete inom personalen är nödvändigt med tanke på en välmående arbetsgemenskap och för undervisningens kvalitet. Samtidigt fungerar samarbetet mellan de vuxna i förskolan som en bra modell för barnen. Att stärka barnens samarbetsförmåga är ett av de mest centrala

målen i förskoleundervisningen. Olika samarbetsformer och smågruppsarbete ska användas inom förskoleundervisningen. Barnen ska uppmuntras och stödjas till att verka som medlemmar i en grupp och att utveckla sin samarbetsförmåga. Barnens åsikter ska höras på ett för dem lämpligt sätt när verksamheten planeras, genomförs och utvärderas.

Samarbete med vårdnadshavarna

Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att utveckla samarbetet med vårdnadshavarna. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt mellan parterna. Samarbetet förutsätter initiativförmåga av förskolans personal och att de har personlig kommunikation med vårdnadshavarna. Samarbetet ska ta hänsyn till familjernas mångfald, individuella behov och frågor som gäller vårdnad. Olika kommunikationsmedel ska användas i samarbetet och vid behov används en tolk eller språkassistent. Samarbetet med vårdnadshavarna ska också ge möjlighet till diskussion vårdnadshavarna emellan.

Vårdnadshavarnas erfarenheter gällande sitt barns tidigare uppväxtmiljöer, utveckling, lärande och intressen ska beaktas i förskoleundervisningen. Läraren ska diskutera med vårdnadshavarna om familjens och förskolans värden, fostringsmetoder och mål. Barnens och vårdnadshavarnas synpunkter ska beaktas i undervisningen och vid uppgörandet av den plan som eventuellt utarbetas skilt för varje barns lärande. Vårdnadshavarna ska ges tillfällen att bekanta sig med och delta i sitt barns förskoledag. För samtal med vårdnadshavarna ska reserveras tillräckligt med tid. Vårdnadshavarnas språk- och kulturkunskaper och annan sakkunskap kan utnyttjas i förskoleundervisningen.

Förskolepersonalen ska diskutera med vårdnadshavarna om hur barnens växande och lärande framskrider. Särskilt viktigt är samarbetet med vårdnadshavarna när ett barn behöver stöd för sitt växande och lärande. Vårdnadshavarna ska få information om hur transporter och elevvård, och övriga tjänster inom småbarnspedagogiken som barnet utöver förskoleundervisningen har möjlighet till, ordnas under förskoleundervisningen. Respons från vårdnadshavarna och barnen ska tas i beaktande då undervisningen, olika former av stöd och verksamhetskulturen utvecklas.

Samarbete vid övergångarna

Övergången från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskolan och från förskolan till skolan är viktiga skeden i barnets liv. En smidig övergång främjar barnens känsla av trygghet och välbefinnande samt deras förutsättningar för tillväxt och för att lära sig. Förfaringssätten vid övergångarna ska vara planmässiga. Det är viktigt att det i de lokala planerna för småbarnspedagogik och grundläggande utbildning finns en enhetlig linje för förfaringssätt i samband med övergångarna. Förfaringssätten ska utvärderas och utvecklas genom samarbete bland personalen. Respons från vårdnadshavarna ska också beaktas.

Anordnaren av förskoleundervisning ska skapa sådana samarbets- och informationsrutiner att barnens övergång från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen sker så smidigt som möjligt och stödjer barnens växande och lärande. Information som är nödvändig för anordnande av stöd för lärande och elevvård överförs när barnet övergår från en enhet till en annan eller från ett utbildningsstadium till följande. Överföringen av information ska följa gällande lagar. Vid övergångarna och i synnerhet vid beslut om att inleda förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen vid en avvikande tidpunkt ska man även utnyttja den sakkunskap som tidigare och framtida lärare har om barnets växande och lärande.

När ett barn börjar i förskolan och skolan ska man diskutera med barnet och vårdnadshavaren om mål, uppdrag och förfaringssätt. Målet är att barnen och vårdnadshavarna bekantar sig med lärmiljöerna, verksamheten och personalen i förskole- och nybörjarundervisningen innan undervisningen inleds. Barn och vårdnadshavare till barn som övergår till den grundläggande utbildningen ska informeras om morgon- och eftermiddagsverksamheten i den grundläggande utbildningen.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

I förskolan samarbetar personalen med speciallärare inom småbarnspedagogik, skolkurator, speciallärare och skolpsykolog vid behov. Lärarna i de olika förskolorna, Sirkkala, Brahe och Cygnaeus, träffas regelbundet för planering och utvärdering av verksamheten. Gemensamma utrymmena i skolbyggnaden gör att barn och personal från de olika förskolegrupperna lär känna varandra. I de fall där förskolan är i andra lokaler än skolan är samarbete och en möjlighet för förskolebarnen att bekanta sig med skolans utrymmen särskilt viktigt. Personalen har ett nära samarbete och diskuterar dagligen med varandra. Gemensamma tillställningar och fester ordnas tillsammans.

Våren innan förskolstarten ordnas en besöksdag för blivande förskolebarn och deras vårdnadshavare samt ett informationstillfälle för vårdnadshavarna. På hösten hålls ett föräldramöte inom den egna enheten eller gruppen där information om verksamheten samt läroplanen delges. Vårdnadshavarna har möjlighet att via föräldramöten påverka förskolans innehåll. Lärsamtal hålls minst två gånger per år, på det första samtalet görs barnets plan för lärande i förskolan upp och på följande samtal uppdateras eller utvärderas planen. Under samtalen diskuteras sådant som vårdnadshavarna och barnet anser är viktigt för barnets utveckling och välbefinnande.

Övergången mellan småbarnspedagogik-förskola-skola skall gå så smidigt som möjligt. Inför övergång småbarnspedagogik-förskola kan överföringsmöten ordnas mellan barnets föregående och bivande lärare samt vårdnadshavare och eventuellt barnet självt. Det är viktigt, att all information som är nödvändig för ordnandet av högklassig förskoleundervisning överförs. Det samma gäller vid överföring förskola-skola.

4. Principer för förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen ska följa de allmänna målen för förskoleundervisningen och målen för verksamhetskulturen.

4.1. Mångsidiga arbetsätt

Handledd och spontan lek samt åskådliggörande arbetsätt som främjar barnens aktivitet och kreativitet utgör en väsentlig del av förskolans verksamhet. Valet och användningen av arbetsätt ska styras av förskoleundervisningens uppdrag och mål och av barnens behov, förutsättningar och intressen. Barnens växande och lärande och utvecklingen av deras mångsidiga kompetens och sociala färdigheter ska stödjas genom användning av mångsidiga arbetsätt.

Arbetsätten i förskoleundervisningen är både verktyg och föremål för lärandet - färdigheter som utvecklas småningom och som barnen behöver under sin lärstig. Därför är det viktigt att läraren uppmuntrar barnen att pröva och använda olika arbetsätt i grupper, parvis och självständigt. Barnen ska få delta i planeringen av verksamheten och valet av arbetsätt och utföra olika slag av arbetsuppgifter. Det främjar barnens delaktighet i vardagen och stödjer utvecklingen av barnens förmåga att ta initiativ och ansvar. Lärandet främjas av att barnen är med och funderar över arbetets målsättningar och att de vet vad som förväntas av dem. De gjorda valen och slutresultaten utvärderas tillsammans.

När barnen leker lär de sig och gestaltar världen. Därför är lek i olika former central i förskoleundervisningen. Upplevelsebaserade och aktiverande arbetsätt ger barnen upplevelser och stärker deras motivation att lära sig. Målet är att barnen använder alla sina sinnen, rör på sig, utvecklar sitt minne och sin fantasi och njuter av att komma till insikt. Som stöd för lärandet och för att stödja utvecklandet av kollaborativa arbetsätt används olika slags spel. Vid gemensamt arbete ska barnen uppmuntras att fråga, undra, utforska, dra slutsatser och lösa problem samt att arbeta målinriktat mot det gemensamma målet. Barnen ska också ges möjligheter att experimentera och arbeta självständigt.

Användningen av mångsidiga arbetsätt förutsätter att lärmiljöerna i tillräcklig omfattning innehåller material, audiovisuella hjälpmedel och redskap som lämpar sig för lek och lärande samt möjligheter att använda informations- och kommunikationsteknik. Fungerande lärmiljöer ger möjligheter till att differentiera barnens arbete. Upplevelser av att lyckas och uppmuntrande respons bidrar till att utveckla en positiv självkänsla hos barnen. Målet är att barnens vilja att försöka och att lära sig stärks och att de förlitar sig på sin förmåga att lära sig nya saker.

Arbetsätten i förskolan ska utvecklas tillsammans utgående från personalens självvärdering och responsen från barnen och vårdnadshavarna.

ÅBO
Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Leken är det centrala arbetsättet i förskolan, både handledd och fri lek främjar barnens inläring. Genom varierande arbetsätt lär sig barnen sociala färdigheter så som att arbeta i grupp, i par och självständigt. Arbetsätten utvecklas utgående från personalen och barnen, samt

vårdnadshavarnas önskemål. Delaktighet stöder barnen att ta ansvar och initiativ. Barnen skall använda alla sina sinnen, vara kreativa, röra på sig, utveckla sitt minne och förstå orsak och verkan. Förskolans vuxna uppmuntrar barnen att fråga, ta reda på lösningar till problem och fundera på olika saker. Ett upplevelsebaserat arbetssätt aktiverar barnen och tar i beaktande olika inlärningssätt. Läroplanens målsättning styr verksamheten. I Åbo används ingen enskild förskolebok utan lärarna sammanställer sitt eget material och tar i beaktande barnens intressen och behov. Barnet är i centrum och förskoleläraren fungerar som stöd i lärandet och utvecklingen. Lärandet baserar sig på växelverkan.

4.2. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

Utvärderingen utgör en viktig del av förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen har utvärderingen två syften: den används som hjälp för att planera och utveckla undervisningen och för att stödja varje barns välbefinnande, växande och lärande. Utvärderingen är en helhet bestående av observation, dokumentation, utvärderings slutsatser och respons, som utöver lärarna även den övriga förskolepersonalen samt barnet och barnets vårdnadshavare ska delta i.

Förskoleundervisningens uppdrag är att tillsammans med vårdnadshavarna skapa gynnsamma förutsättningar för barnet att utvecklas och lära sig. För att undervisningen ska vara målinriktad och stödja barnets utveckling förutsätts att läraren får information om barnens tidigare uppväxtmiljö, utveckling, lärande och intressen. Centrala informationskällor är barnens vårdnadshavare, tidigare personal inom småbarnspedagogik och barnen själva. Förskoleläraren ska använda informationen för att planera barnets individuella mål i samråd med vårdnadshavaren och barnet. En plan för barnets lärande i förskoleundervisningen kan användas som hjälp vid planeringen.

Läraren ska följa upp varje barns utveckling och lärande under förskoleåret genom att följa upp barnets arbete, beteende och hur lärandet framskrider inom olika kunskaps- och färdighetsområden. Uppföljningen ska basera sig på kontinuerlig observation och mångsidig dokumentation. Barnens alster och egna erfarenheter ska utgöra en del av dokumentationen och bedömningen. Också vårdnadshavarnas iakttagelser av sitt barns lärande och välbefinnande är viktiga. Läraren ska utgående från uppföljningsinformationen och den utvärdering som baserar sig på den anpassa undervisningen, lärmiljöerna och barnens eventuella stöd.

Läraren och den övriga personal som handleder barnen ska varje dag ge uppmuntrande respons till barnen om deras styrkor och om områden som de behöver utveckla. Den dokumentation som finns används så att alla barn kan observera sina framsteg. När barnen bli varse sin egen utveckling utvecklar de en positiv uppfattning om sig själva som lärande individer. Det är viktigt att vårdnadshavarna ofta får respons om sitt barns arbete, beteende och lärande, så att de för sin del kan stödja sitt barn.

Förskoleundervisningen ska utveckla barnens förutsättningar för självvärdering. Barnen ska uppmuntras att beskriva vad de tycker om i förskolan, vad de enligt egen åsikt lyckats med och vad de skulle vilja lära sig i fortsättningen. Läraren ska också uppmuntra barnen att fundera över hur gemensamma uppgifter lyckats. Självvärderingsförmågan som småningom utvecklas under barnens lärtid, utgör en del av förmågan att lära sig.

När barnet börjar i första klass är det viktigt att läraren har tillgång till nödvändiga uppgifter om varje barns arbete, växande och lärande i förskolan. Det förutsätter samarbete mellan förskolan, skolpersonalen, vårdnadshavarna och barnen. Vid överföringen av information kan dokument som beskriver barnets framsteg i förskolan och den eventuella planen för lärande eller IP som utarbetats i förskolan utnyttjas. Anordnaren av förskoleundervisning bär ansvar för att utveckla fungerande praxis för övergångarna. Vid överföring av information ska gällande föreskrifter iakttas.

Ett villkor för att kunna upprätthålla och utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen är att undervisningspersonalen målmedvetet genomför självvärdering. Lärarna ska använda utvärderingsinformation och dokumentation om barnens växande och lärande för pedagogisk planering och för att utveckla förskoleundervisningen. Respons från barnen och vårdnadshavarna ska beaktas för att utveckla verksamheten.

När läsåret avslutas kan barnen ges ett intyg över deltagande i förskoleundervisningen. Intyget ges på begäran av vårdnadshavaren. I intyget antecknas intygets namn, vem som ordnat förskoleundervisningen, skolans/daghemmets namn, barnets namn och personbeteckning samt datum för när intyget ges. På betygen skall finnas en anteckning om att de är utformade i enlighet med de grunder för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014. Intyget kan innehålla en allmän beskrivning av förskoleundervisningen. Intyget ska inte innehålla beskrivningar av barnets personlighet, lärande eller arbetssätt.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

För att öka kvaliteten på det pedagogiska arbetet är det viktigt med observation, utvärdering och dokumentation. Genom utvärdering av förskolans verksamhet kan personalen förbättra undervisningen och stöda och hjälpa barnen både individuellt och i grupp. Utvärdering handlar ur barnets synvinkel om att få det stöd som hen behöver. Under team-möten utvärderas verksamheten veckovis. Förskolans årliga utvärdering sker efter verksamhetsåret. Utifrån resultaten utarbetas, evalueras och förbättras verksamheten. Med hjälp av dokumentation och utvärdering ser barnet sin utveckling och blir medvetet om sina mål och möjligheter. Förskolläraren utvärderar barnets utveckling och inläring under året. Under hösten och våren diskuteras dessa tillsammans med vårdnadshavarna.

Olika digitala hjälpmedel kan också användas som stöd i utvärderingen. Målet är att stärka barnens delaktighet och bidra till en inkluderande verksamhetskultur. Förskolebarnets webb-baserade självutvärderingsmaterial används för barnets självutvärdering samt utvärdering av verksamheten.

Vårdnadshavarna kan göras delaktiga i utvärderingen t.ex. genom olika kundenkäter, en postlåda för idéer och hälsningar samt genom workshops och diskussioner under gemensamma informations- och diskussionskvällar. Personalen utvärderar verksamheten genom diskussion under bl.a. team-möten, planeringstillfällen, husmöten och pedagogiska kvällar samt vid samarbete med andra sakkunniga som speciallärare, elevvården, rådgivningen, skolhälsovården m.m.

På anordnarnivå använder den kommunala småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen i Åbo utvecklande respons metoden som är en vetenskaplig metod för att objektivt utvärdera verksamheten med koppling till förskolans läroplan på lokal nivå. Med observationer av ledd verksamhet, stöd i leken, fri lek inne, verksamhet ute, grundvård, matsituationer och vilostund får man aktuell information om verksamhetens kvalitet och utvecklingsobjekt ur ett barnperspektiv.

Information om barns vardag, erfarenheter, lärmiljöer och ledarskap samlas genom observationer, olika utvärderingsblanketter och barnintervjuer. Utvecklande respons metoden stöder förverkligande av högklassig förskoleundervisning genom aktuell information om verksamhetens kvalitet och utvecklingsobjekt. Som observatörer fungerar småbarnspedagogikens och förskoleundervisningens personal som gått observatörutbildningen.

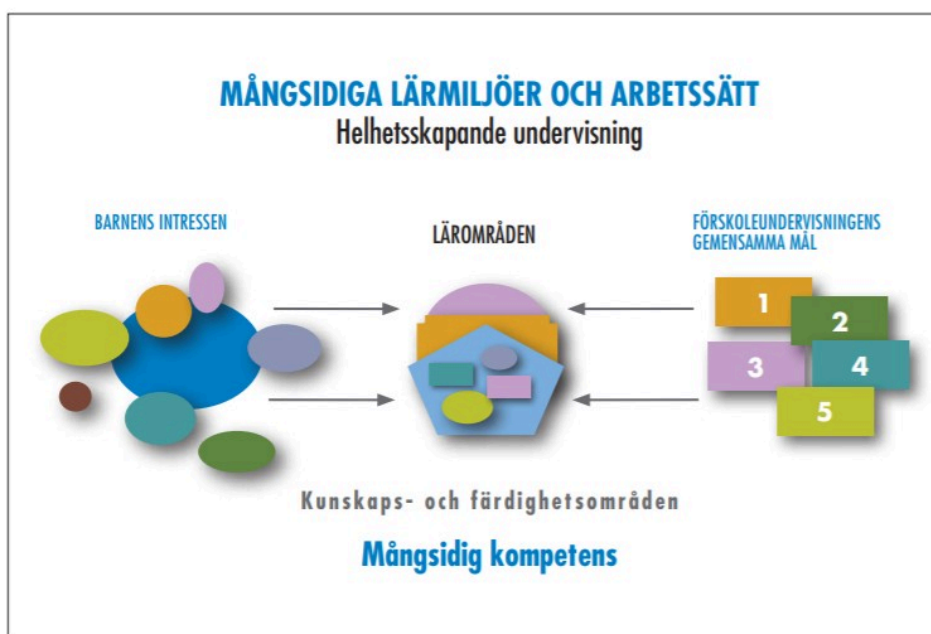
Utvärderingen sker på olika nivåer och målen som utvärderas går från stora helheter på anordnarnivå till konkreta mål i vardagen på området och enheternas nivå. Även om målen på individnivå är ytterligare uppsjälkade, strävar vi alla gemensamt mot samma mål om en högklassig förskoleundervisning.

4.3. Gemensamma mål för undervisningen och lärområden

Undervisningen i förskolan ska vara helhetskapande och bestå av lärområden av olika omfattning som genomförs på olika sätt. Lärområdena ska genomföras utgående från barnens intressen och de gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel. De gemensamma målen baserar sig på mål inom olika kunskaps- och färdighetsområden som är väsentliga i förskolan och på målen för mångsidig kompetens. De gemensamma målen är mål som ska styra lärarens arbete.

Målet för undervisning som genomförs som lärområden är att stödja barnets växande och välbefinnande samt att erbjuda dem en mångsidig grund för sin kompetensutveckling. Leken och andra för barn naturliga sätt att arbeta och lära sig ska ligga som grund för lärande och all verksamhet. Hur lång tid som används för varje lärområde och hur de genomförs varierar beroende på ämnesområdet, situationen och på hur barnens lärande framskrider. Barnen ska under lärarens ledning delta i planeringen av lärområdena och i utvärderingen av genomförandet. Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och de får arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnen nya och inspirerande lärupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Barnens olika behov av stöd ska beaktas i undervisningen och barnen ska ges tillräckligt stöd genast när behov uppstår.

De gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel är uppdelade i fem helheter. Varje helhet innehåller mål som har både didaktiska och pedagogiska syften som hör samman med varandra. När man skapar förskoleundervisningens lärområden ska målen och innehållet i helheterna kombineras på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt.

Mina många uttrycksformer

Barnens inlärningsförutsättningar, sociala färdigheter och positiva självbild stärks när de lär sig att strukturera omvärlden. Den förmågan utvecklas när barnen får utforska, tolka och öva att uttrycka sig och världen på olika sätt. Det stödjer också utvecklingen av deras koncentrations- och självregleringsförmåga. Förskoleundervisningen uppdrag är att utveckla barnens uttrycksförmåga genom träning av grundläggande färdigheter i att uttrycka sig genom **musik, bildkonst, slöjd**

samt verbalt och kroppsligt. När barnen får bekanta sig med olika kultur- och uttrycksformer stärks deras förmåga att delta och påverka och multilitteraciteten utvecklas. Användningen av olika uttrycksformer i förskolans vardag och fest ger möjligheter att lyfta fram den kulturella mångfalden och glädjas över den.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

I förskoleundervisningen ska barnen uppmuntras och stödjas i att använda olika uttrycksformer. Undervisningen ska planeras så att barnen får upplevelser av konst och erfarenheter av en kreativ process bestående av planering, genomförande och utvärdering. Verksamheten ska utgå från barnens förmågor, iakttagelser och upplevelser. Barnen ska uppmuntras att berätta om sina idéer, sitt arbete och om sina olika erfarenheter i anknytning till dem. Slutprodukterna granskas tillsammans och de gemensamma produkterna ska synas i lärmiljöerna. När barnen uttrycker sig och när arbetet dokumenteras ska det finnas tillgång till många olika slags material, verktyg och redskap. Kulturutbudet och lärmiljöerna i den närmaste omgivningen ska mångsidigt utnyttjas i undervisningen.

Detaljerade mål

Den **musikaliska verksamheten** i förskolan ska vara mångsidig och multisensorisk. Målet är att stärka barnens musikintresse och förhållande till musiken. Barnen ska ges möjlighet att upptäcka sina egna musikaliska färdigheter med hjälp av sång, dans, rörelser och genom att spela och skapa egen musik. Barnen ska få lära sig sånger och bekanta sig med olika musikstilar och instrument. Man leker, experimenterar och improviserar med musik. Tillsammans med barnen iakttar man ljudnivå, ljudlängd, ljudstyrka och klangfärger i det musikaliska utövandet. Undervisningen ska ge barnen erfarenheter av att tillsammans göra musik.

I förskoleundervisningen ska barnen öva sig att **slöjda** och att använda olika arbetsredskap. Barnens intresse för slöjd ska väckas. Barnen får pröva på att använda både hårda och mjuka material och lära sig de tekniker och basfärdigheter som behövs i användningen. De ska uppmuntras att planera och skapa olika slöjdarbeten tillsammans med andra inom ramen för sin fantasi och sina färdigheter. Barnen ska också planera och tillverka ett mera omfattande slöjdarbete under lärarens handledning. Lokala hantverkstraditioner eller traditioner som anknyter till barnens bakgrund kan utnyttjas i arbetet.

Utvecklingen av barnens **visuella tänkande och visuella uttryck** ska stödjas i förskoleundervisningen genom att barnen får skapa, tolka och bedöma olika bilder. Undervisningsinnehållet planeras utgående från barnens erfarenhetsvärld och intressen. Barnen ska uppmuntras att skapa bilder på olika sätt, med olika verktyg och material. Förmågan att skapa bilder tränas multisensoriskt, till exempel genom att måla, bygga och skapa mediepresentationer. Utöver de bilder barnen själva producerar ska man också tillsammans studera konstverk, mediebilder, formgivning av föremål och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska uppmuntras att tolka och beskriva sina tankar om de visuella budskapen. Bilder granskas med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig muntligt och kroppsligt** med hjälp av lek och olika övningar. Målet är att barnen får erfarenheter av hur man kan leka och kommunicera på olika sätt med språket och kroppen. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt med hjälp av olika uttrycksformer. Ramsor, dikter och barnlitteratur utnyttjas i undervisningen. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av gemensamt planerade processer. Som uttrycksformer kan användas dramaverksamhet, ordkonst eller dans.

Språkets rika värld

Språket är för barnen både ett föremål och ett verktyg för lärandet. I förskoleåldern blir språket allt mera ett verktyg för tänkande, uttryck och kommunikation, som barnen använder för att strukturera sin vardag och forma sin världsbild. Förskoleundervisningen uppdrag är att

stödja utvecklingen av barnens **språkliga färdigheter** från en allmän uppfattning om språkets betydelse mot en mera detaljerad förståelse av språkets strukturer och form. Det centrala är att väcka barnens intresse och nyfikenhet för talat språk och för att läsa och skriva. Språkexempel och positiv respons har stor betydelse för lärandet. Att tolka och producera olika slags texter muntligt och med hjälp av olika kommunikationsmedel är en del av den multilitteracitet och den mångsidiga kompetens i informations- och kommunikationsteknik som småningom utvecklas. Barnens språkliga och kulturella mångfald ska uppmärksammas och respekteras och dess kontinuitet stödjas i förskoleundervisningen. Att ge akt på olika språk stödjer språkmedvetenheten och utvecklingen av mångsidig kompetens med avseende på kulturella färdigheter och kommunikationsförmåga.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet i förskoleundervisningen är att främja barnens språkliga utveckling och kommunikationsfärdigheter samt stärka deras intresse för språk och kultur. Utvecklingen av barnens språkliga medvetenhet främjas av språklekar och -ramsor och genom att barnen får bekanta sig med talat och skrivet språk på ett mångsidigt sätt. Barnens begynnande läs- och skrivfärdighet ska stödjas med hjälp av lekar och aktiverande övningar. Undervisningen och lärmiljöerna ska planeras så att de ger barnen goda möjligheter att iaktta, utforska och experimentera med talat och skrivet språk och att bredda sitt ordförråd. Utöver undervisningsspråket ska man i förskoleundervisningen också uppmärksamma andra språk. Det är viktigt att barn som har ett annat modersmål än undervisningsspråket får mycket stöd så att deras kunskaper i undervisningsspråket utvecklas och att de samtidigt upplever att de språk de talar hemma är viktiga och värdefulla.

Detaljerade mål

Utvecklingen av barnens kunskaper i **svenska/finnska/samiska/teckenspråk** ska stödjas på olika sätt i förskoleundervisningen.

Undervisningen ska ge barnen möjligheter att öva sig att lyssna och tala i olika situationer. De ska uppmuntras att berätta och diskutera, att leva sig in i, förstå och minnas det de hör. Tillsammans med läraren funderar barnen över ords betydelse och leker med ord. Gemensamma diskussioner utvecklar barnens förmåga att fråga, dra slutsatser och bedöma det de hör. Barnen ska inspireras att skapa berättelser och ges möjlighet att öva sig genom till exempel drama, egna berättelser och sagor, även digitala.

Barnen ska få lyssna till olika texter och diskutera dem tillsammans. Det hjälper dem att förstå betydelsen av att läsa. Lärarens exempel och olika övningar ger barnen erfarenheter av hur tal kan omvandlas till skrivet språk och skrivet språk till tal. Man undersöker tillsammans skrivet och talat språk. Barnen ska göras uppmärksamma på att talet kan indelas i mindre enheter, såsom ord, stavelser och ljud.

Utvecklingen av barnens begynnande läsfärdighet ska stödjas genom att de ges möjligheter att skriva på ett lekfullt sätt och att producera egna texter med hjälp av digitala verktyg. Barnen ska inspireras att tillsammans och på egen hand känna igen och producera bokstäver, ord och texter på olika sätt utgående från sin förmåga och sitt intresse i för dem relevanta sammanhang.

Barnlitteratur ska användas på ett mångsidigt sätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att undersöka och läsa olika slags texter enligt sin förmåga och att berätta eller på olika sätt uttrycka vad de hört eller läst.

Utvecklingen av barnens finmotorik och barnens förmåga att gestalta rum och riktningar ska stödjas med hjälp av olika lekar och övningar. Barnen ska lära sig ett ändamålsenligt penngrepp och att använda tangentbord och andra digitala verktyg för sitt skrivande.

I förskoleundervisningen ska man tillsammans iaktta **olika språk** för att stödja barnens språkliga färdigheter. I synnerhet granskas de språk som talas i barngruppen och i närmiljön. På det viset stöds barnens språkmedvetenhet och utvecklingen av de egna språkliga och kulturella identiteterna. Samtidigt väcker man barnens intresse för både rikedomen och det intressanta med olika språk och kulturer i omvärlden. I undervisningen kan till exempel sånger, lekar och tecken på olika språk användas.

Jag och vår gemenskap

När barnen växer blir deras revir större. Utöver det egna hemmets traditioner, regler, värderingar och synsätt möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Förskoleundervisningens uppdrag är att stärka barnens förmåga att förstå och komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle.

Lärområdet ska behandlas ur ett **historiskt och samhällligt perspektiv samt ur ett etiskt och livsåskådningsmässigt perspektiv**. Genom att fundera över närmiljöns historia och aktuella frågor riktas barnens intresse mot samhällsfrågor. Att reflektera över etiska val i vardagen, utveckla sina emotionella färdigheter och att träna konstruktivt beteende stärker barnens sociala färdigheter. Att bekanta sig med seder och bruk, religioner och andra åskådningar i närmiljön i kombination med andra övergripande mål stödjer utvecklingen av barnens kulturella och sociala färdigheter samt mångsidig kompetens med avseende på tänkande och lärande. Förskolan ska samarbeta med vårdnadshavarna och vara lyhörd för varje familjs bakgrund, synsätt och värderingar.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet är att stärka barnens intresse för samhällelig verksamhet, i synnerhet i närmiljön, och att stärka barnens delaktighet i sin verksamhetsmiljö. Barnen ska göras uppmärksamma på nuet och ges möjligheter att leva sig in i händelser och situationer i det förflutna. Undervisningen ska stödja barnens förmåga till etiskt bemötande och tänkande samt utvecklingen av emotionella färdigheter. Under lärarens ledning ska barnen bekanta sig såväl med sin egen som med andra åskådningar och religioner som finns representerade i den egna barngruppen eller i närmiljön, och med seder och bruk som kännetecknar dem-. Barnen ska uppmuntras att fråga och ges utrymme att fundera och undra. Lämpliga arbetssätt är diskussioner och metoder som ger barnen möjlighet att leva sig in i olika situationer.

Detaljerade mål

Tillsammans med barnen bekantar man sig med en person eller ett objekt i närmiljön ur ett **historiskt** perspektiv. Ämnet behandlas på ett åskådligt sätt genom att använda flera sinnen och olika uttrycksformer. Också andra historiska händelser, personer, kulturer och kulturarv som intresserar barnen kan tas upp i undervisningen. Som informationskällor kan man använda personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen samt vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv. Också olika festtraditioner, berättelser, traditionella lekar och sånger kan användas i undervisningen.

Barnens intresse för **samhällsfrågor** ska väckas med hjälp av diskussioner om aktuella frågor i närmiljön och samhället som intresserar barnen. Tillsammans med barnen bekantar man sig med medier och prövar att producera media på ett lekfullt sätt. Tillsammans med barnen diskuterar man och ifrågasätter sanningenligheten i medieutbudet. I undervisningen bekantar man sig med barnens rättigheter utgående från FN:s konvention om barnets rättigheter. Regler för förskolegruppen skapas och utvecklas tillsammans med barnen. Samtidigt lär man barnen att förstå att reglerna i samhället är avtal mellan människor. Närmiljön utnyttjas så att barnen har möjlighet att på riktigt delta och påverka.

Förskoleundervisningen ska innehålla gemensam **etisk fostran**. Den ska kopplas till barnens vardag och verkliga situationer som är förknippade med känslor och etiska val. Barnen ska få hjälp med att lära sig identifiera sina känslor, handla vänligt och ansvarsfullt och att lösa konfliktsituationer som uppstår mellan barnen på ett konstruktivt sätt. Tillsammans med barnen funderar man över vänskap och respekt för andra, glädje och rädsla, könsrelaterade antaganden och hur man skiljer mellan rätt och fel. Naturliga arbetssätt för etisk fostran är förutom gemensamma diskussioner till exempel rollekar, sagor och medieberättelser. Undervisningsmaterial och -program som utarbetats för att främja barns sociala och emotionella färdigheter utnyttjas i undervisningen.

Inom **åskådningsfostran** bekantar man sig tillsammans med de religioner och åskådningar som förekommer i barngruppen. Åskådningar som inte har någon religiös anknytning granskas vid sidan av övriga åskådningar. Åskådningsfostran kopplas ihop med vardagliga företeelser, fester och aktuella händelser som har religiös eller konfessionell innebörd. Målet är att hjälpa barnen att förstå och respektera både sina egna och andra barns och familjers olika konfessionella traditioner och sedvänjor samt uppfattningar som hänger ihop med dem. Barnen ska uppmuntras att fundera över olika livsfrågor i samverkan med andra. Samtidigt stärks deras förmåga att förstå ord och begrepp som anknyter till religioner och åskådningar. I undervisningen kan man dra nytta av exempelvis besök av gäster och evenemang i närmiljön.

Jag utforskar min omgivning

Barnens omvärld – den närbelägna naturen och den byggda miljön samt de övriga lärmiljöerna i förskolan – erbjuder gott om material för barnens lärande. När det gäller träning av barnens **matematiska färdigheter** och **teknologi- och miljöfostran** är det särskilt viktigt att undervisningen knyts till barnens erfarenhetsvärld och omvärld. Att strukturera och beskriva

sina iakttagelser, upplevelser och kunskaper som gäller omvärlden hjälper barnen att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och att förstå och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet. Förskoleundervisningens uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens matematiska tänkande och intresse för matematik. Den ska också stärka barnens naturkännedom och förhållande till naturen och göra dem bekanta med vardagsteknik. I förskolan bekantar sig barnen med undersökande lärande genom att iaktta och utforska omgivningen och genom att experimentera och dra slutsatser.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Förskoleundervisningen ska stärka grunden för barnens matematiska tänkande och för matematiskt lärande. Barnen ska uppmuntras att upptäcka matematiken i vardagen och omgivningen. Undervisningen ska ge möjligheter att utveckla förståelse för begreppen tal, förändring och tid samt nivå och rymd och att utveckla mätkunskaper. Målet för undervisningen är att erbjuda barn som befinner sig i olika stadier av det matematiska tänkandet glädje över insikt och lärande.

Undervisningen ska omfatta iakttagelser i naturen. Utvecklingen av barnens känsla för miljön och deras förhållande till naturen stöds genom att barnen får röra sig i naturen och utforska den. Barnen ska också uppmuntras att iaktta hurudan teknik som finns i omgivningen och att testa egna lösningar.

Man bekantar sig med undersökande arbetssätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och att gemensamt söka svar på dem. Barnen ska lära sig att jämföra, klassificera och sortera information utgående från observationer eller mätningar. De ska uppmuntras att dra slutsatser och hitta lösningar på vardagliga problem och att testa olika lösningar. I undervisningen ska barnen öva sig att dokumentera med olika verktyg och att presentera resultat på olika sätt.

Detaljerade mål

Barnen sporras att utveckla sina **matematiska färdigheter** med hjälp av aktiverande övningar, genom lek och med hjälp av olika sinnen i olika lärmiljöer. I undervisningen bekantar man sig tillsammans med matematiken och dess delområden på ett åskådligt sätt.

Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska observationer i olika vardagliga situationer med hjälp av att läraren beskriver och sätter ord på företeelserna. Barnen ska få öva sig att presentera sina observationer med hjälp av bilder och olika redskap. Undervisningen planeras så att barnen har gott om möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter. Undervisningen ska även omfatta lekar och uppgifter som utvecklar minnet. Barnen ska också uppmuntras att dra slutsatser och söka lösningar på problemlösningsuppgifter som anknyter till omvärlden.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska mångsidigt stödjas genom lek och övningar. Barnen ska uppmuntras att observera antal i omgivningen och att enligt sin förmåga kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Antalen jämförs och förändringen av antal undersöks med hjälp av praktiska exempel. Undervisningen ska i synnerhet fästa vikt vid utvecklingen av barnens förmåga att se och räkna upp talföljder.

Barnens förmåga att uppfatta nivå och läge ska stödjas genom olika övningar. Barnen ska till exempel med hjälp av rörelselekar uppmuntras att undersöka och testa två- och tredimensionalitet och lära sig plats- och jämförelsebegrepp, såsom framför, uppe och varannan. För att stärka barnens geometriska tänkande ges barnen möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Under lärarens ledning får barnen bekanta sig med former i omgivningen och öva sig att benämna dem.

I förskoleundervisningen ska barnen pröva på att mäta både med kroppen och med olika redskap. I undervisningen tränas tidsbegrepp såsom ibland, i går och i morse. Man funderar tillsammans på tidsföljder till exempel genom att observera dygnstider.

I undervisningen ska bland annat lekar, spel och berättelser samt informations- och kommunikationsteknik utnyttjas.

Miljöfostran i förskoleundervisningen ska ge barnen naturupplevelser och möjlighet att utforska och bekanta sig med växter, djur och naturfenomen. Omgivningen iakttas med olika sinnen och med hjälp av audiovisuella hjälpmedel. Undervisningen kan också innehålla mindre experiment. Man diskuterar observationerna och övar sig att klassificera information

från sina observationer. Samtidigt övar barnen sig att använda begrepp som anknyter till naturen, att dra slutsatser och funderar över orsakssammanhang. Barnens kunskap om naturen utnyttjas i undervisningen. Man övar tillsammans att skaffa information om sådant som intresserar barnen. Man bekantar sig med naturskydd i undervisningen för att lägga grund för en hållbar livsstil. Barnen ska lära sig att värna om sin miljö och trivseln i miljön.

Man ger tillsammans med barnen akt på **tekniska lösningar** i vardagen, deras egenskaper och hur de fungerar. I undervisningen framhålls att teknik är resultatet av människans kreativitet. Barnen får bekanta sig med teknik genom att hitta på, pyssla och själva bygga olika konstruktioner och lösningar med olika material. Barnen ska uppmuntras att beskriva sina lösningar. Utöver redskapen i lärmiljöerna kan man till exempel använda barnens egna leksaker i undervisningen och fundera över hur de fungerar.

Jag växer och utvecklas

Förmåga att ta hand om sig själv och hantera vardagen ingår i den mångsidiga kompetens som är målet för förskoleundervisningen. Barnen behöver erfarenheter, information och reflektion för att småningom utveckla uppskattning för och färdigheter inom detta område. I förskoleundervisningen närmar man sig lärområdet ur **motions-, kost-, konsument-, hälso- och säkerhetsperspektiv**. Förskoleundervisningens uppdrag är att lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa, välbefinnande och motion samt att utveckla barnens hälso- och säkerhetskompetens. Vidare ska förskoleundervisningen främja kost-, konsumtions och hygienvanor som hör samman med en hållbar livsstil.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Barnen ska få mångsidiga erfarenheter av motion och börja förstå sambandet mellan motion, välbefinnande och hälsa. Undervisningen ska ge barnen möjligheter att utveckla sina motoriska och sociala färdigheter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla de perceptionsmotoriska färdigheterna som är viktiga med tanke på barnens allmänna inlärningsförutsättningar. Tillsammans med barnen bekantar man sig med hälsosam kost och funderar över dess betydelse. Barnen får lära sig måttlig konsumtion. Undervisningen ska ta upp hälsorelaterade faktorer och stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa. Barnen ska få information om hur man rör sig tryggt i närmiljön och i lärmiljöerna i förskolan.

Detaljerade mål

Målet i förskoleundervisningen är att inspirera barnen att **röra på sig** på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Med hjälp av motion och lekar utvecklas barnens förmåga att fungera tillsammans med andra. Samtidigt stärks deras kroppskontroll och förmågan att uppfatta sin kropp och dess olika delar i förhållande till det omgivande rummet, den använda tiden och kraften. Utöver handledd motion ska barnen också varje dag ges möjligheter att frivilligt röra på sig både inomhus och utomhus. I samarbete med vårdnadshavarna ska barnen spurras att motionera också på fritiden i olika lokaler och i olika förhållanden utomhus.

Grundläggande motoriska färdigheter som behövs i vardagen tränas mångsidigt och regelbundet i olika miljöer i förskoleundervisningen. Sådana färdigheter är balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Barnen får träna balans med hjälp av lekar där de övar att bromsa och finta eller genom att leka på en teknikbana. Rörelseförmågan främjas genom övningar där barnen ska rulla, klättra, springa och hoppa. Förmågan att hantera redskap tränas genom att barnen får knuffa och dra och använda olika redskap och bollar på olika sätt. Barnen ska dessutom inspireras att träna sin finmotorik med hjälp av till exempel spel och lekar som utvecklar fingerfärdighet och precision. Målet är att undervisningen ger alla barn möjligheter att delta och att lyckas och att den stödjer barnens välbefinnande och funktionsförmåga.

I förskoleundervisningen ska måltidssituationen utnyttjas som en hälsofrämjande lärmiljö som utvecklar barnens **kunskaper om mat**. Måltidssituationerna görs så trivsamma som möjligt och barnen får lära sig ett gott bordsskick. Utöver den finländska matkulturen och de finländska sederna, bekantar man sig även med någon annan matkultur genom att utnyttja hemmens sakkunskap.

Man ska tillsammans med barnen undersöka reklam som riktas till barnen och fundera över betydelsen av **måttlig konsumtion**. Till exempel tolkningar av konsumtion och reklam som kommer till uttryck i barnens lekar och teckningar kan fungera som grund för konsumentfostran i förskolan.

Barnen får lära sig förstå betydelsen av att röra på sig, att vila och att ha goda människorelationer för **välbefinnandet och hälsan**. Tillsammans med barnen funderar man över hälsa och sjukdomar och orsakerna till dem samt över människans möjligheter att påverka sin fysiska hälsa och sitt psykiska välbefinnande. Man diskuterar goda människorelationer och vilken betydelse de har för det psykiska välbefinnandet. Barnen övar i vardagliga situationer att umgås med kompisar, ta hänsyn till andra, identifiera och behärska känslor. Tillsammans med barnen diskuterar man sömn och motion och funderar över hur de inverkar på att man varje dag är pigg och mår bra. I undervisningen ska man söka information om hygien och som en del av vardagen i förskolan övas grundläggande färdigheter i anslutning till hygien.

Barnen ska i förskolan få information om sin rätt till ett **tryggt** liv, respektfullt bemötande och integritet. Man ger tillsammans akt på och funderar över de vanligaste fysiska och psykiska risksituationerna i vardagen och i lärmiljöerna i förskolan. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp vid behov och att handla tryggt i de vanligaste vardagliga situationerna. Barnen ska uppmuntras att be om hjälp av en vuxen i problemsituationer i förskolan och om de upplever mobbning samt att berätta om sina bekymmer. I undervisningen tränas reglerna för hur man rör sig i trafiken och vistas tryggt i informations- och kommunikationstekniska miljöer på ett för åldern lämpligt sätt.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Mina många uttrycksformer

Musik

Den musikaliska verksamheten genomsyrar hela förskoleundervisningen. Målsättningen med musikalisk verksamhet är att väcka intresset och lusten till musik och att ge barnet tillgång till musikupplevelser. Musik i förskolan stärker den sociala och emotionella utvecklingen. Musik kan vara uppiggande, inspirerande, rogivande och tröstande. Den är starkt förknippad med känslolivet. Genom mångsidig musikaliska aktiviteter såsom sång, dans, rörelse, rytm och skapande verksamhet har barnen möjlighet att utveckla sin kreativitet och sitt självförtroende tillsammans med varandra.

Förskolan har tillgång till olika instrument, t.ex. piano, gitarr, lillcittra, xylofon och olika rytminstrument. På ett lekfullt sätt övar och experimenterar man med musikens grundelement; klang, melodi, rytm, dynamik och form. All musikalisk verksamhet utgår från tystnad. Barnen uppmuntras aktivt till att lära sig lyssna både på sitt eget musicerande och andras. Vid sång får de lära sig att anpassa sin röststyrka till gruppens och öva sitt sinne för rytm och tempo. Även känsla för pauser är viktig för det musikaliska uttrycket. Man utgår från grundpulsen och den egna kroppen vid sång, rytmik och spelandet. Barnen får möjlighet att röra på sig till olika typer av musik, att måla till musik, att slappna av till musik, att sjunga och spela och skapa egen musik. Genom att sjunga utvecklar barnen sitt språk, sitt ordförråd, sin språkförståelse samt minne.

Förskolan deltar i konserter och musikevenemang arrangerade av skolan eller Åbo stad. Tillgång till ny teknik gör det möjligt att på ett roligt och kreativt sätt forska, spela och dokumentera tillsammans. Genom ett mångsidigt musicerande kan barnen i förskolan få grundläggande färdigheter som ger styrka i det fortsatta livet.

Slöjd och handarbete

I förskolan har barnen tillgång att skapa av både mjukt och hårt material. Genom slöjd och handarbete utvecklas finmotorik, koordination öga-hand, estetik och förmågan att planera sitt arbete. I förskolan får barnen sy på väffeltyg, använda filttyg, garn och tråd. Naturmaterial och återvunnet material ger barnen nya idéer och utvecklar fantasin. Lera, färger, penslar, pennor och kriter används flitigt i förskolan.

Verbal utveckling

Förskolan skall ge barnet tid och möjlighet att uttrycka sig verbalt. Den verbala utvecklingen stärks av dagliga samtal och planerade språkutvecklande lekar. Barnen uppmuntras till att berätta och till att lyssna på andra. Sånger, rim och ramsor, musik, lyssnalekar, rytm och stavelser är några av arbetssätten för att stärka och utveckla språket.

Språklig medvetenhet övar vi med hjälp av t.ex. Bornholmsmetoden, Språkplantan eller Vägen till språket. Barnen lär sig att uttrycka sig muntligt och ökar sitt ordförråd via sagor. Genom högläsning övar barnen sin fantasi och lär sig sociala berättelser. I förskolan har litteraturen en viktig roll och vi använder oss av olika typer av litteratur; sago-, fakta-, dikt- och rim och ramsor. Vi besöker biblioteket och deltar i bibliotekskurs ordnad för förskolebarn. Barnen får via böcker, skapande verksamhet, drama och media möjlighet att berika sin fantasi och hjälp med att förstå sitt eget och andras liv.

Den fria leken skapar möjligheter för barnen till samtal, diskussion, växelverkan och konfliktlösning. Stegvis-materialet behandlar socialt beteende. Barnen får själva delta genom att berätta, fundera och diskutera. I den fria leken i mindre grupper övar barnen växelverkan och samförstånd. I rollekarna får barnen fantisera och leva sig in i olika roller och situationer. Under ledda lekstunder, gymnastik och förskolestunder lär sig barnen att lyssna och ta emot instruktioner och att handla enligt dem.

Fysisk utveckling

Förskolebarnen får uttrycka sig kroppsligt i ute- och inne-lekar, både under fri och ledd verksamhet. Genom rörelselekar, sport, gymnastik och sånger med rörelser, tränas såväl fin- som grovmotorik. Färdigheter som att turas om, förmågan att kämpa, uthållighet och att glädjas stärks. Utöver det förbättras konditionen och rörelseglädjen.

Inne och ute kan vi ha redskapsbanor med bollar, hopprep, rockringar, rep, ringar, ribbstolar och bänkar beroende på utrymmen. Dessutom är dans, bollekar, gymnastik till musik och sagogymnastik samt ledda lekar och lagsporter ypperliga för att utveckla motoriken och konditionen. Ute får barnen lära sig traditionella utelekar, spela bollspel och friidrott. I skogen och ute i naturen får barnen träna balans och uthållighet. Promenader och utflykter hör till förskolverksamheten. Då barnen rör sig till fots, utvecklas förståelse för trafiken. Under vinterhalvåret åker barnen skridskor och om möjligt, skidor. I mån av möjlighet anordnar Åbo Stad simskola. Till vardagsmotion räknas att gå i trappor, förflytta sig från rum till rum och dagligen klä av och på sig.

Språkets rika värld

Under förskolåret stärks barnets kommande skolspråk. Barnets språkliga medvetenhet och intresse för skriven text skall väckas och hen ska få bekanta sig med olika typer av litteratur. Förskolan bör beakta barn med flera hemspråk. Barnet lär sig via språklekar hur språket är uppbyggt, får möjlighet att uttrycka sig muntligt och får stöd för sina läs- och skrivfärdigheter via mångsidigt material. Förskoleläraren fungerar som språklig förebild. I förskolan får barnen lyssna på instruktioner och öva sig att minnas och förstå dess innebörd.

Jag och vår gemenskap

I förskolegrupperna finns barn med olika religioner och livsåskådningar. Förskolan strävar till att öka intresse, kunskap och respekt för olika övertygelser. Genom musik, litteratur, media och eventuella besök vidgas vyer och förståelse för andra kulturer. Förskolan uppmärksammar flaggdagar som är viktiga för den finlandssvenska kulturen. I samband med FN-dagen har vi ypperliga tillfällen att genom ett tema öka barnens medvetenhet om olika kulturer, språk, religioner, konfliktlösning, hållbar utveckling och jordens gemensamma resurser. Barnens intresse för dessa frågor väcks genom musik, litteratur, dans och rörelse. Sociala berättelser, StegVis och bilder används i verksamheten som stöd vid diskussioner och grupparbeten för att stärka och vägleda barnet i dess etiska tänkande. Barnen uppmuntras till att reflektera kring olika etiska val i vardagen och tillsammans gör vi upp gemensamma trivselregler. Barnens tankar, känslor och upplevelser är viktiga och barnen skall känna att de blir hörda.

Vi arbetar antirasistiskt genom att proaktivt upptäcka, vara medvetna om och motverka rasistiska handlingar och strukturer. Antirasism handlar om att aktivt arbeta för mänskliga rättigheter och jämlikhet för alla. Vi utvecklar och utvärderar kontinuerligt förskolans plan för jämställdhet och likabehandling.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I den tvååriga förskolan värnar vi om och lyfter fram den finlandssvenska kulturen på olika sätt. Vi agerar språkliga förebilder genom att använda ett gott och mångsidigt språk. Utöver svenska talar många barn dessutom ett eller fler andra språk. Vi värdesätter och lyfter fram de olika språken och kulturerna i gruppen och i samhället överlag. Vi tänker och förmedlar att mångkulturalism och mångfald samt att kunna olika språk är en rikedom för individen, gruppen och samhället.

Jag utforskar min omgivning

Det pedagogiska materialet baserar sig på läroplanen och på barnens intressen och förutsättningar. Lärmiljön skall vara upplevelsebaserad och aktiverande. På så sätt utforskar man omgivningen tillsammans med barnen och får möjligheten till att använda närmiljön som

inlärningsmiljö. Barnen bör stödas i sitt matematiska tänkande i omgivningen på ett aktiverande sätt, t.ex. räkna trapporna. Läraren stöder barnen till att beskriva sitt matematiska tänkande och med problemlösning. Genom att använda bilder, klossar och tärningar ges barnen möjlighet till att sortera, klassificera, jämföra, ordna och hitta regelbundenhet och mönster. Miljöfostran erbjuder barnen naturupplevelser. De får bekanta sig med djur och växter samt olika naturfenomen. Lärandet ger en grund till miljömedvetenhet och en förståelse för hållbar utveckling. Tillsammans med barnen funderar man över teknologiska lösningar i vardagen.

Jag växer och utvecklas

Målsättningen i förskolan är att barnen lär sig att ta hand om sig själva i vardagliga situationer så att de mår bra fysiskt och psykiskt. I förskolan läggs grunden till att välmående med motion-, kost-, hälso- och säkerhetsundervisning. Barnen skall få röra på sig på många olika sätt och förstå betydelsen av välbefinnande genom att motionera. Samtidigt tränas barnen socialt att fungera i grupp. Barnen får öva sig att stärka kroppskontrollen och röra på sig både ute och inne. I gymnastiken används olika redskap, ledda lekar och balansövningar. Åbo stad ordnar simskolor i mån av möjlighet. Finmotoriken tränas med pennor, sax, syarbeten och spel så att gestaltningen och precisionen övas upp. I samband med hälsokunskap kan man nämna motionens, kostens och vilans betydelse. I förskolan uppmuntras barnen till att äta hälsosamt. Barnen lär sig att ta lämpliga portioner och ha ett gott bordsskick. Det är trevligt att värna om de finska mattraditionerna men också att bekanta sig med främmande matkulturer. I samband med hälsokunskap diskuteras motionens, kostens och vilans betydelse. Läraren berättar om kroppens olika funktioner, hygien och välbefinnande.

För att barnen skall må bra skall också den socioemotionella utvecklingen stödas. Det är viktigt att barnen lär sig uttrycka sina känslor och hur man behandlar sina vänner och visar hänsyn. Vuxna stöder barnen vid konflikter och motverkar mobbning. Barnen skall få känna sig trygga och vistas i en säker miljö. I förskolan lär sig barnen trafikregler och trafikvett för att kunna röra sig tryggt och säkert i trafiken. I praktiken får barnen lära sig trafikvett när det ordnas utfärder och olika besök i närmiljön. I förskolan är det viktigt att också betona och ge möjlighet till avslappning och vila. De vuxna handleder barnen till att själva kunna hitta på sysselsättning och stimulerande verksamhet utan att komma med färdiga lösningar. Barn uppmuntras till att aktivt be om hjälp och stöd och den vuxna är lyhörd för både det enskilda barnets samt gruppens behov. En tillåtande atmosfär med förtroende inom gruppen är viktig för all utveckling och inlärning.

4.4. Specifika frågor angående språk och kultur

All förskoleundervisning ska följa samma allmänna mål för fostran och lärande som fastställs i grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ska beaktas i förskoleundervisningen. Förskoleundervisningens mål är att stödja utvecklingen av varje barns språkliga och kulturella identiteter och lära barnen att respektera olika språk och kulturer. Ett särskilt mål är att stödja språkfärdigheterna hos två- och flerspråkiga barn.

Enligt lagen om grundläggande utbildningen är undervisningsspråket i förskoleundervisningen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Undervisningsspråket kan också vara något annat språk, om det inte äventyrar möjligheterna att uppnå målen i läroplansgrunderna. I en särskild grupp kan förskoleundervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk. Informationen till vårdnadshavarna och olika centrala dokument ska finnas tillgängliga på undervisningsspråket enligt vad som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.

Annan språklig och kulturell bakgrund i förskoleundervisningen

*Förskoleundervisningen för **samiska barn** har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner. Man kan i undervisningen dra nytta av närmiljön och samarbeta med vårdnadshavarna och det samiska samfundet. Förskoleundervisningen kan ordnas på samiska eller som tvåspråkig språkbadsundervisning.*

När förskoleundervisningen ges på något av de tre samiska språken, är dess särskilda mål att stärka förmågan att förstå och använda samiska. Målet är att öka barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

Det särskilda målet för förskoleundervisningen för **romska barn** är att stärka barnens identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur. Utöver det ska tvåspråkighet stödjas i samarbete med barnens familjer. Barnen ska i mån av möjlighet ges undervisning i romani. I undervisningen i romani ska barnen bekanta sig med det romska språket och den romska kulturen, deras ordförråd utvidgas och de ska uppmuntras att använda språket i olika kommunikationssituationer.

Förskoleundervisning för **teckenspråkiga barn** genomförs i första hand i en skild grupp för teckenspråkiga eller i en blandad grupp, som består av teckenspråkiga barn och barn som använder talat språk. Målet för förskoleundervisningen för teckenspråkiga är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identitet genom att ge dem möjlighet att tillägna sig teckenspråk. Målet är också att stärka kunskaperna i det svenska eller finska teckenspråket och teckenförrådet samt att sporra barnen att använda teckenspråk och öka deras förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer.

I förskoleundervisningen ska **barn med annat modersmål och flerspråkiga barn** få stöd för sin språkutveckling och för utvecklingen av sin identitet och självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska/finska ska främjas inom de olika delområdena av språkkunskap utgående från barnens behov och förutsättningar, både genom ledd verksamhet och i förskolans vardag. Separat undervisning i svenska/finska som andraspråk och undervisning i barnens eget/egna modersmål erbjuds i mån av möjlighet. Om kommunen ordnar förberedande undervisning, kan barn med invandrarbakgrund delta i den. Om barnet kan följa förskoleundervisningen, kan det övergå till förskoleundervisning redan innan den förberedande undervisningen har avslutats.

Förskoleundervisning på två språk

Målet för förskoleundervisning på två språk är att utnyttja barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda en mångsidigare språkfostran än i normal förskoleundervisning. Undervisningen ska erbjuda inspirerande språkinläringssituationer som lägger grund för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö utvecklar barnens språkmedvetenhet. Barnens två- eller flerspråkiga språkidentitet ska stödjas och de ska ges möjlighet att använda och lära sig språken på ett aktiverande och lekfullt sätt. I förskoleundervisning som ordnas på ovannämnda sätt möts också olika kulturer som medvetet tas upp och diskuteras på ett naturligt sätt.

I mindre omfattande förskoleundervisning på två språk är målet att väcka barnens intresse och skapa en positiv attityd till språket. I omfattande förskoleundervisning på två språk är strävan att ge barnen färdigheter att komma till rätta i en tvåspråkig miljö och att förutom på undervisningsspråket också lära sig på ett annat språk.

Undervisning på två språk kan genomföras på många sätt. Gemensamt för alla sätt är att språken inte endast är föremål för undervisning och lärande, utan att de används i undervisningen av lärområdena och i förskolans vardag.

Omfattande förskoleundervisning på två språk

Tidigt fullständigt språkbåd i de inhemska språken i förskoleundervisningen

Språkbåd på svenska kan ordnas i finskspråkig förskoleundervisning och språkbåd på finska kan ordnas i svenskspråkig förskoleundervisning. Utöver det kan språkbåd på samiska ordnas i såväl finsk- som svenskspråkig förskoleundervisning. Tidigt fullständigt språkbåd i de inhemska språken är ett program som börjar i förskoleundervisningen och fortsätter till den grundläggande utbildningens slut. Undervisningsspråket i förskolan och i skolan och det andra inhemska språket eller samiska ska bilda en helhet. Förskoleundervisningen ska huvudsakligen ske på språkbådsspråket. Utvecklingen av barnens modersmål ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Språkbådsläraren ska konsekvent använda enbart språkbådsspråket. Barnen ska spöras att använda språkbådsspråket mångsidigt, men de ska ha möjlighet att bli förstådda också på sitt modersmål. Barnen ska uppmuntras att bekanta sig med både

undervisningsspråkets kultur och kulturen i det andra inhemska språket eller samisk kultur. Målet med språkbud i de inhemska språken är att ge barnen färdigheter att fortsätta studera på både undervisningsspråket och det andra inhemska språket eller samiska. Genom samarbete mellan förskolan och den framtida språkbudsskolan säkerställs att skolan har tillräcklig information om i vilket stadium av språkutvecklingen de barn som börjar skolan befinner sig i.

Annan omfattande förskoleundervisning på två språk

I annan omfattande förskoleundervisning på två språk genomförs en del (minst 25 %) av verksamheten på något annat språk än de undervisningsspråk som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språket i fråga kan vara modersmål för en del av barnen. Verksamheten ska planeras så att olika språkgrupper får behövligt stöd för sitt lärande. Det kan också finnas barn i gruppen, vars modersmål är något annat än de språk som används i undervisningen. Sådana barn hänvisas i allmänhet till förberedande undervisning, om sådan finns.

I förskoleundervisning på två språk ska verksamheten planeras så att undervisningen bildar en helhet, där bägge språken är närvarande och utvecklas gradvis som en följd av lärarens språkbruk och barnens aktiviteter. Om möjligt använder var och en lärare endast ett av de båda språken aktivt. Barnen ska spöras att använda språken mångsidigt. Barnen får också bekanta sig med de kulturer som anknyter till undervisningsspråken. Målet är att de får färdigheter att fortsätta studera på båda språken. Det här ställer krav på lärmiljöerna och förutsätter samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen då barnen övergår till den grundläggande utbildningen.

Mindre omfattande förskoleundervisning på två språk

Språkberikad förskoleundervisning

Med språkberikad förskoleundervisning avses här förskoleundervisning, där mindre än 25 % av verksamheten regelbundet och systematiskt ordnas på ett annat språk än de undervisningsspråk som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språkberikad förskoleundervisning ger naturliga möjligheter att lyfta fram flerspråkighet och kulturell mångfald i förskolans vardag och verksamhetskultur. Målet är att barnen är både språkinlärare och språkanvändare. Målet kan vara att övergå till språkberikad, eller annan grundläggande utbildning på två språk.

ÅBO Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

I Åbo svenska förskolor är undervisningsspråket svenska. De barn med t ex. försenad talutveckling bör få stöd och hjälp. För att stöda språkutvecklingen används olika hjälpmedel och metoder. Samarbete mellan föräldrar och förskola samt tidigare enhet för småbarnspedagogik är av stor vikt då det gäller att främja barnets språk.

Ett särskilt mål är att stödja språkkunskaperna i svenska hos tvåspråkiga och flerspråkiga barn. Barnets kunskaper i svenska bedöms med hjälp av språkpedaverktyget. Instruktioner och blanketter för användning av språkpeda finns i DoTku och extranet. Språkkunskaperna i svenska och barnets inlärningsbehoven ska beaktas vid utarbetandet av barnets plan för lärande i förskolan och vid bedömningen av planens genomförande. Barnets kunskaper i svenska bör ses över minst en gång om året samt vid behov. Barnets språkkunskaper diskuteras tillsammans med vårdnadshavarna i samband med samtal och bedömningen antecknas i barnets plan för lärande i förskolan.

5. Stöd för barnets växande och lärande

I grunderna för förskoleundervisningens läroplan används den i förskoleundervisningen lämpligare termen stöd för växande och lärande i stället för termen stöd för lärande och skolgång som används i lagen om grundläggande utbildning. Stödet för växande och lärande och elevvården ska bilda en helhet. I detta kapitel föreskrivs om stödet för lärande och skolgång som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.

5.1. Principerna för stöd

Barn som deltar i förskoleundervisning omfattas av stöd för växande och lärande enligt lagen om grundläggande utbildning. Enligt lagen har barnen rätt att få tillräckligt stöd genast när behov uppstår. Det finns tre nivåer av stöd för växande och lärande: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Stödformer som nämns i lagen om grundläggande utbildning är till exempel specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel. Stödformerna kan användas på alla nivåer av stöd, antingen enskilt eller samtidigt så att de kompletterar varandra. Stödet ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och förändras enligt behovet av stöd. Stödet ska ges så länge, på den nivå och i den form som det behövs. Det är viktigt att behovet av stöd identifieras och att stöd för växande och lärande ges på ett tidigt stadium för att förhindra att problemen växer och blir mera komplicerade.

Stödet för växande och lärande ska ordnas utgående från såväl det enskilda barnets som barngruppens styrkor respektive inlärnings- och utvecklingsbehov. Det är viktigt att i förskolan se till att alla barn får uppleva att de lyckas i lärandet och som medlem i gruppen. Det stödjer barnens positiva uppfattning om sig själva. Mångsidig respons och information om lärandet ska metodiskt användas för att uppmuntra och handleda barnen. På det viset blir barnen medvetna om hur lärandet framskrider.

Stödet för växande och lärande innebär både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna samt lösningar som möter barnens individuella behov. Särskild vikt ska läggas vid att lärandet kan förflyta så obehindrat som möjligt och att inlärningssvårigheter förebyggs och upptäcks på ett tidigt stadium. Yrkesövergripande samarbete mellan lärarna, speciallärare, övrig förskolepersonal och andra sakkunniga har stor betydelse för att behovet av stöd ska upptäckas och när stödet planeras och genomförs. Vilka sakkunniga som ska delta i samarbetet avgörs från fall till fall.

Principen är att behovet av stöd ska bedömas och beslut om stöd enligt lagen om grundläggande utbildning fattas så fort som möjligt efter att förskoleundervisningen inletts. Ofta har barnets behov av stöd observerats redan innan förskoleundervisningen inletts. Samarbete mellan förskoleundervisningen, barnets tidigare småbarnspedagogik, rådgivningen och vårdnadshavarna bidrar till kontinuitet i barnets välbefinnande och lärande. Information om stödåtgärder som barnet eventuellt fått före förskolan ska utnyttjas i förskoleundervisningen.

När behovet av stöd bedöms granskas först de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen samt lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för barnet.

Barnet ska i första hand ges stöd i den egna förskolegruppen genom olika flexibla arrangemang, om inte barnets bästa nödvändigtvis förutsätter att barnet flyttas till en annan grupp eller enhet. Om barnet utöver förskoleundervisning också utnyttjar andra tjänster inom småbarnspedagogiken, ska förskolepersonalen och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken samarbeta i frågor som gäller stödet för barnets växande och lärande.

Det är viktigt att information om barnets behov av stöd och det stöd barnet fått i förskolan också överförs till den grundläggande utbildningen. Undervisningsanordnarna ska skapa och utveckla smidiga informationsrutiner.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Stödet för växande och lärande innebär lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna samt lösningar som möter barnens individuella behov. Förskolans personal är barnets huvudsakliga stöd i förskolan, personalens pedagogiska kunskap och resurser i förskoleenheten beaktas då stödet planeras och genomförs. Gruppens gemensamma verksamhetsplan görs utifrån förskoleenhetens verksamhetsplan samt barnens intressen, styrkor och eventuella stödbehov. Planerna utvärderas kontinuerligt, enhetens årsplan presenteras på höstens informationstillfälle medan gruppens verksamhetsplan görs upp på basen av barnens planer för lärande i förskolan. Barnets plan för lärande i förskolan inbegriper också barnets plan för småbarnspedagogik för de barn som deltar i kompletterande småbarnspedagogik.

Speciallärare inom småbarnspedagogik samt speciallärare inom grundskolan stöder planerandet och genomförandet av stöd i förskolan. Vid behov idkas samarbete med andra yrkesgrupper som t.ex. områdets socionom inom småbarnspedagogik, hälsovårdare, läkare, psykolog och kurator. Det finns tre stödnivåer i förskolan: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Stödmetoderna bygger på varandra så, att de åtgärder som hör till särskilt stöd ges utöver åtgärderna som hör till allmänt- och intensifierat stöd. Då barnet utöver förskoleundervisningen deltar i kompletterande småbarnspedagogik, planeras stödet för barnet som en helhet.

Stödformer

I lagen om småbarnspedagogik är de olika stödformerna uppdelade i pedagogiska, strukturella och vårdinriktade stödformer. Samma uppdelning används också i förskoleundervisningen i Åbo för att möjliggöra planeringen av barnets stöd på ett enhetligt sätt. Olika stödformer används på alla stödnivåer i enlighet med barnets stödbehov. Arbetssätten och lärmiljöerna ska anpassas efter barnets individuella behov. Stödåtgärderna planeras pedagogiskt så att barnets delaktighet och rätt att lära sig och vara en del av barngruppen förverkligas utifrån barnets bästa. Stödet för barnet ordnas som en del av den dagliga verksamheten i förskoleundervisningen.

Grunden för de **pedagogiska stödformerna** är personalens gemensamma och ändamålsenliga pedagogiska och specialpedagogiska arbetssätt och metoder. Till de pedagogiska stödformerna hör också planering, observation, dokumentation och utvärdering av den småbarnspedagogiska verksamheten.

Exempel på pedagogiska stödformer:

- en tydlig och förutsägbar dagsrytm
- illustrerat schema över gruppens dagsordning
- en personlig dagordning till exempel i samband med barnets hylla
- välplanerade och systematiskt genomförda övergångssituationer
- välplanerad aktiverande verksamhet
- smågruppsverksamhet som genomförs med pedagogiska principer
- användning av stödtecken både på gruppnivå och individuellt
- användning av bilder och tillämpning av lärmiljön
- stödbilder planerade för barnets individuella stödbehov
- användning av digitala hjälpmedel såsom smartboards, pekplattor och olika digitala applikationer
- pedagogisk dokumentation på både gruppnivå och individuellt

Strukturella stödformer innefattar att stärka personalens kunskaper i fråga om att upptäcka barnets stödbehov och genomföra stödet samt deras specialpedagogiska kompetens. Till strukturella stödformer hör också att minska antalet barn i gruppen, se över personaldimensioneringen och/eller personalstruktur.

Exempel på strukturella stödformer:

- öka personalens kompetens att identifiera ett stödbehov och kompetens att ge stöd
- minskande av antalet barn i gruppen
- lösningar i anknytning till personaldimensionering och/eller struktur
- områdesvisa speciallärare inom småbarnspedagogik
- integrerade grupper
- förminskade grupper
- specialgrupp
- speciallärare inom småbarnspedagogik (resurslärare)
- assistenter
- användning av hjälpmedel

Vårdinriktade stödformer innebär metoder och verksamhets sätt som tillgodoser vården, omsorgen och assistansen för barnet. Barnets behov av hälso- och sjukvård tillgodoses som en del av de vårdinriktade stödformerna.

Exempel på vårdinriktade stödformer:

- grundvård, skötsel och assistans enligt barnets behov
- dessa kan vara t.ex. hjälpbehov eller redskap i anknytning till vård av långtidssjukdomar, läkemedelsbehandling, diet eller motionering
- säkerställande av att de hjälpmedel som barnet behöver är tillgängliga, att de går att använda och att de fungerar
- samarbete med experter inom hälsovården, såsom t.ex. rådgivning eller konsultation av en diabetesskötare eller epilepsiskötare
- samarbete med de terapeuter som rehabiliterar barnet
- samarbete med handikappservicen
- samarbetet med rådgivningen

Då ett barn får eller har en sjukdom som kräver läkemedelsbehandling, ansvarar enhetschefen för att en plan för läkemedelsbehandling uppgörs. Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för att barnets plan för läkemedelsbehandling finns nämnd i barnets plan för lärande.

5.2. Samarbete med vårdnadshavaren i samband med stöd

Undervisningen och fostran ska ordnas i samarbete med vårdnadshavarna så att varje barn får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. När ett barn har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete med vårdnadshavaren. Förskolepersonalen ska känna till de lagar och bestämmelser som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till barnets stöd. Det är bra att informera alla vårdnadshavare om möjligheten att få stöd och om de centrala principerna för stöd. Barnen ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt och för dem lämpligt sätt.

Det är viktigt att förskolepersonalen kontakter vårdnadshavaren genast om det framgår att ett barn har problem i utvecklingen eller lärandet eller barnets välbefinnande är i fara. Vårdnadshavaren ska ges tillräcklig information om till exempel hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Vårdnadshavaren ska uppmuntras att för sin del stödja sitt barn i att nå sina mål. Målet är att handla i samförstånd med barnet och vårdnadshavaren. Det är bra att föräldrarna vet att varken de eller barnet kan vägra att ta emot stöd för växande och lärande och att deras samtycke inte behövs för att bedöma behovet av stöd eller för att planera stödet. Barnet kan också behöva stöd inom den individuella elevvården. Detta stöd grundar sig på frivillighet och förutsätter vårdnadshavarens samtycke (se Elevvård).

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Ett gott och förtroligt samarbete med vårdnadshavaren är alltid viktig och vikten betonas då barnet behöver stöd. Personalen är öppen och transparent i sitt agerande, diskuterar barnets ärenden tillsammans med vårdnadshavaren och har i åtanke att samarbetet kan kännas känsligt eller svårt för vårdnadshavaren. Personalen visar empati och förståelse och är noga med att inte skuldbelägga varken vårdnadshavare eller barn.

Vårdnadshavare informeras om trestegsstödet, vad det innebär och vilka möjligheter och principer till stöd det finns i förskoleundervisningen. Stor vikt läggs på ett öppet, ärligt och ömsesidigt samarbete med vårdnadshavarna. Barnet deltar också i samarbetet efter sina egna förutsättningar. Personalen diskuterar omgående med vårdnadshavarna ifall de känner oro över barnets välmående, växande eller lärande. Ifall läraren bedömer att det finns behov av stödåtgärder, har hen en skyldighet att börja processen för stöd för barnets växande och lärande.

Vårdnadshavare ges tillräckligt med information gällande behandling av det egna barnets ärenden och planer, som hur information behandlas och bestämmelser samt förfaranden angående sekretess. Vårdnadshavarna görs medvetna om, att vårdnadshavarna eller barnet inte kan motsätta sig att ta emot stöd för växande och lärande och deras godkännande behövs inte heller för utvärderingen av stödbehovet eller planeringen av stödet. Ifall barnets stödbehov också förutsätter individuell elevvård, behövs vårdnadshavarnas samtycke.

För att garantera kontinuitet genom alla stadier är det viktigt, att personalen i förskolan får information om sådana stödåtgärder och verksamhetssätt som fungerat för barnet i småbarnspedagogiken. En kopia av den senaste planen för småbarnspedagogik överförs till förskolan med vårdnadshavarens tillstånd. Mellan stadens enheter överförs planerna via Wilma men då barnet flyttar från en privat enhet för småbarnspedagogik eller från en annan ort, tar vårdnadshavaren med planen till förskoleenheten. På samma sätt överförs planen för lärande vid skolstart till skolan. För att säkra ett gott samarbete och en öppen kommunikation ber läraren föräldrarna om lov att överföra barnets plan/er, det är ändå viktigt att veta, att vårdnadshavarna inte kan motsätta sig att nödvändig information får och ska överföras till barnets blivande utbildningsanordnare också utan föräldrarnas samtycke. Vårt att notera är att nödvändig information sällan inbegriper barnets plan för lärande i förskolan eller barnets plan för småbarnspedagogik i sin helhet, utan bara delar av den. I planen antecknas till vem och när information som finns i planen eller planen i sin helhet har delgetts.

Hörande av vårdnadshavare

Förvaltningsbeslut för intensifierat och särskilt stöd i den kompletterande småbarnspedagogiken görs av specialservicechefen på basen av områdesvisa BAST (barnets stöd) gruppens beredning. Ett skilt förvaltningsbeslut görs för särskilt stöd för förskoleundervisningens del, men för intensifierat stöd görs inte förvaltningsbeslut i förskoleundervisningen. Beslutet görs på basen av barnets plan för lärande i förskolan samt den pedagogiska bedömningen (för intensifierat stöd) eller den pedagogiska utredningen (för särskilt stöd). Beslutet bör motiveras och är i kraft tills vidare. En besväransvisning fogas till beslutet eftersom vårdnadshavaren kan söka ändring i beslutet genom besvär.

I samband med förvaltningsbeslut ska vårdnadshavare enligt förvaltningslagen höras. I Åbo ansvarar en kommunal speciallärare inom småbarnspedagogik om hörandet av vårdnadshavare. Gruppens lärare inom småbarnspedagogik ger ett meddelande om hörande till vårdnadshavarna cirka två veckor före hörandetillfället. Då vårdnadshavarna mottagit meddelandet undertecknar de en blankett där de bekräftar att de mottagit en inbjudan till hörandetillfället. Vid behov kan

meddelandet om hörande skickas per post, brevet anses ha kommit fram åtta dagar efter att det sänts. För tydlighetens skull är det viktigt att meddelandet om hörande presenteras på ett sätt som kan verifieras i efterhand. Att ge meddelande om hörande per telefon är inte bevisbart och bör undvikas.

I meddelandet om hörande informeras att barnets plan för lärande i förskola finns tillgänglig för vårdnadshavarna att läsa under följande två veckor i Wilma eller i ett annat informationssystem som anordnaren använder. Vid behov kan vårdnadshavarna få en papperskopia av barnets plan för lärande i förskola.

Vid hörandetillfället har vårdnadshavarna möjlighet att uttrycka sin åsikt gällande ordnandet av intensifierat eller särskilt stöd. Vårdnadshavarnas åsikt antecknas i en skild blankett för hörande. Hörandeblanketterna med bilagor skickas till specialservicechefen för att arkiveras tillsammans med förvaltningsbeslutet. Även om vårdnadshavaren inte kommer till förhandlingen eller vill bli hörd ska ett beslut om barnets stöd fattas. Anordnaren för småbarnspedagogik ska försöka hitta en överenskommelse med barnet och vårdnadshavaren, men beslutet ska fattas för barnets bästa, även om det strider mot vårdnadshavarens vilja. Utgångspunkten är dock alltid att ha ett förtroligt och gott samarbete med vårdnadshavarna.

5.3. Allmänt stöd

Förskoleundervisning av hög kvalitet lägger grund för barnets växande, lärande och välbefinnande. Svårigheter ska förebyggas till exempel genom olika slags arbetssätt och pedagogiska metoder, flexibel gruppindelning och samarbete mellan lärarna och den övriga personalen. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och det enskilda barnets behov.

Det första sättet att möta ett barns behov av stöd är allmänt stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka stödåtgärder sätts in för att påverka situationen på ett så tidigt stadium som möjligt. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

Att utvärdera behovet av stöd och ge det stöd som behövs ska ingå i all fostran och undervisning. Stödet ska ordnas genom samarbete mellan förskolelärarna och den övriga personalen och i nära samarbete med vårdnadshavaren och barnet. Inom det allmänna stödet möts barnets behov av stöd till exempel med hjälp av material och redskap som lämpar sig för barnets individuella behov samt undervisningsprogram som är avsedda för förskoleundervisningen och specialundervisning på deltid. En plan för barnets lärande kan användas i samband med allmänt stöd.

ÅBO Fostran och undervisning

Åbo Logo Fostran och undervisning

Allmänt stöd är ett första steget för stöd som ges med låg tröskel. Allmänt stöd ges genast då behovet av stöd uppstår, det är ofta fråga om enstaka och kortvariga stödåtgärder som förverkligas i förskolans vardag. Det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet. Stödet ordnas i samarbete mellan läraren och den övriga personalen och i nära samarbete med vårdnadshavaren och barnet, vid behov konsulteras speciallärare inom småbarnspedagogik. Stödåtgärder inom det allmänna stödet antecknas i planen för barnets lärande i förskolan. För den

kompletterande småbarnspedagogikens del ska ett förvaltningsbeslut fattas om användningen av eventuella stödtjänster såsom tolknings- och assistenttjänster samt hjälpmedel.

5.4. Intensifierat stöd

Ett barn som behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt ska utgående från en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för barnets lärande. Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte är tillräckligt och så länge barnet behöver det. Det intensifierade stödet ska planeras som en helhet. Stödet är mera omfattande och mera långsiktigt än det allmänna stödet. Barnet behöver ofta även flera former av stöd. Inom det intensifierade stödet kan alla former av stöd inom förskoleundervisningen användas, med undantag av den specialundervisning som ges på basis av ett beslut om särskilt stöd.

Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och förskolans övriga personal. Läraren ska ge barnet och vårdnadshavaren respons om barnets framsteg samt lyssna och ta hänsyn till deras åsikter. Under den tid barnet får intensifierat stöd ska läraren i samråd med vårdnadshavaren regelbundet följa upp barnets lärande och välbefinnande. Om det utifrån en bedömning konstateras att behovet av stöd har förändrats eller att barnet inte har nytta av det stöd som ges, ska planen för barnets lärande uppdateras så att den motsvarar den nya situationen.

Intensifierat stöd ges i regel ända tills förskoleundervisningen avslutas. Eftersom man i allmänhet inte på en kort tid kan konstatera vilken effekt stödet haft, är det under förskoletiden sällan nödvändigt att fatta ett beslut om särskilt stöd för ett barn som får intensifierat stöd.

Pedagogisk bedömning

Inledningen av intensifierat stöd grundar sig på en pedagogisk bedömning. I den skriftliga pedagogiska bedömningen beskrivs

- barnets växande och lärande som helhet ur förskolepersonalens, vårdnadshavarens och barnets synvinkel*
- det allmänna stöd som barnet har fått och en bedömning av hur olika former av stöd inverkat*
- barnets intressen, barnets styrkor, inlärningsfärdigheter och specifika behov i anslutning till utveckling och lärande*
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård, eller andra stödåtgärder barnet kan stödjas*
- en bedömning av barnets behov av intensifierat stöd.*

Det är viktigt att samarbeta med barnet och vårdnadshavaren för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras på bästa sätt. Läraren eller flera lärare tillsammans gör den skriftliga pedagogiska bedömningen. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd.

Inledandet och ordnandet av intensifierat stöd och vid behov återgången till allmänt stöd ska behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen genom yrkesövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården. Behandlingen förutsätter inte vårdnadshavarens tillstånd. Uppgifterna om behandlingen av ärendet ska dokumenteras på det sätt som anordnaren av förskoleundervisning bestämt, till exempel i den skriftliga pedagogiska bedömningen.

Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

Stödet som barnet får inom det intensifierade stödet ska antecknas i en plan för barnets lärande. Planen för barnets lärande baserar sig på en godkänd läroplan och beskriver målen för barnets växande och lärande och vilka undervisningsarrangemang, stöd- och handledningsåtgärder som barnet behöver.

Målet är att ge barnet förutsättningar att nå sina mål. Den plan för barnets lärande som utarbetas inom intensifierat stöd bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk bedömning. Planen ska utarbetas tillsammans med barnet och vårdnadshavaren, om det inte

finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. I samband med att planen för barnets lärande utarbetas, avtalas också om uppföljningen av hur målen nås och hur ofta planen ska ses över. Om det sker förändringar i barnets situation, ska planen alltid justeras så att den motsvarar behovet av stöd.

Planen för barnets lärande som utarbetas inom det intensifierade stödet ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskoleundervisning och stöd för barnet:

Mål för barnets välbefinnande, växande och lärande

- barnets uppfattning om sina mål och intressen
- barnets styrkor, inlärningsförutsättningar och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- barnets mål i anslutning till lärande, arbets- och kommunikationsfärdigheter

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till barnets stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, arbetssätt och sätt att kommunicera
- specialundervisning på deltid som ges till barnet
- mål och åtgärder för handledning av barnet

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster enligt lagen om grundläggande utbildning som förutsätts för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna
- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren, stöd som vårdnadshavaren erbjuder
- barnets eventuella deltagande i annan småbarnspedagogik och en beskrivning av samarbetet med den som ordnar verksamheten

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i planen för barnets lärande nås, utvärdering av åtgärdernas effekt och tidpunkter för utvärderingen
- granskning av planen för barnets lärande samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen

Planen för barnets lärande ska inte beskriva barnets personliga egenskaper.

ÅBO
Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning.

Ifall det allmänna stödet inte räcker till, blir det aktuellt för barnet att få intensifierat stöd. Det intensifierat stödet är mer omfattande och långsiktigt än det allmänna stödet. För att kartlägga barnets behov, gör förskolans lärare en pedagogisk bedömning i samarbete med barnet, dess vårdnadshavare, speciallärare inom småbarnspedagogik, skolans speciallärare och eventuellt andra sakkunniga. Om barnets behov av intensifierat stöd konstaterats innan

förskoleundervisningen inletts, görs en pedagogisk bedömning innan förskolestarten. Den pedagogiska bedömningen behandlas yrkesövergripande i samarbete med en eller flera representanter från elevvårdsgruppen som kan förespråka övergången. Stödet kompletteras tillsammans med vårdnadshavaren och barnet i planen för barnets lärande i förskolan. Beslutet om övergång till eller avslutande av intensifierat stöd görs på basen av den pedagogiska bedömningen. Barnet övergår till intensifierat stöd i samråd med speciallärare inom småbarnspedagogik och annan sakkunnig representant från elevvården som t.ex. hälsovårdare, talterapeut eller någon annan expert som är involverad i barnets habilitering. I barnets plan för lärande i förskolan preciseras barnets individuella behov av stöd: vad behöver stödas, på vilket sätt genomförs stödet och av vem. Planen utvärderas kontinuerligt och samtal med barnet och vårdnadshavare hålls vid behov men minst en gång per termin.

För barn som deltar i kompletterande småbarnspedagogik görs dessutom ett förvaltningsbeslut för intensifierat stöd. Förvaltningsbeslut för intensifierat stöd görs av specialservicechefen på basen av områdesvisa BAST (barnets stöd) gruppens beredning. BAST gruppen bereder beslutet på basen av barnets plan för lärande i förskolan samt den pedagogiska bedömningen.

5.5. Särskilt stöd

Särskilt stöd ska ges barn som annars inte i tillräcklig utsträckning kan uppnå målen för växande, utveckling eller lärande. Barnets förutsättningar har kunnat försämrats på grund av exempelvis ett handikapp eller en allvarlig sjukdom. Syftet med det särskilda stödet är att ge barnet ett övergripande och systematiskt stöd för växande och lärande och att främja barnets inlärningsförutsättningar. Också ett barn som får särskilt stöd ska få uppleva glädje över att lyckas och lära sig. Detta stärker barnets självkänsla och motivation att lära sig.

Ett beslut om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden sådan utbildning pågår utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för barnet till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt.

Särskilt stöd innefattar specialundervisning och annat stöd som barnet behöver och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning. Specialundervisningen och det övriga stöd som barnet får ska bilda en systematisk helhet. Alla former av stöd som fastställs i lagen om grundläggande utbildning kan användas. Anordnaren av förskoleundervisning ska se till att det finns tillgång till specialpedagogisk kompetens när ett barn ges särskilt stöd.

Ett barn som fått ett beslut om särskilt stöd ska ges specialundervisning i enlighet med en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) som utarbetas för barnet. Syftet med de pedagogiska lösningarna i specialundervisningen är i första hand att säkerställa barnets lärande. De pedagogiska lösningarna kan till exempel gälla undervisningen och arbetsätten eller material och redskap.

Utöver de pedagogiska lösningar i specialundervisningen som stödjer lärandet, har ett barn som får särskilt stöd också rätt till annat stöd i förskoleundervisningen. Sådant stöd är exempelvis individuell elevvård, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel.

Pedagogisk utredning

Innan ett beslut om särskilt stöd fattas ska anordnaren av förskoleundervisning göra en pedagogisk utredning om barnet. Anordnaren ska utse ett organ, en tjänsteman eller anställd som tar fram en skriftlig utredning

- om barnets framsteg i lärandet av de lärare som ansvarar för barnets förskoleundervisning
- om det intensifierade stöd som barnet fått, och om barnets helhetssituation som sammanställts genom yrkesövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården.

Utgående från dessa två utredningar gör anordnaren av förskoleundervisning en bedömning av barnets behov av särskilt stöd. Den helhet som de två utredningarna och den bedömning som gjorts utifrån dem utgör kallas för pedagogisk utredning.

I den skriftliga pedagogiska utredningen beskrivs

- hur barnets lärande framskrider
- barnets växande och lärande som helhet ur förskolepersonalens, vårdnadshavarens och barnets synvinkel
- det intensifierade stöd som barnet har fått och en bedömning av hur olika former av stöd inverkat
- barnets styrkor och intressen, barnets inlärningsfärdigheter och specifika behov i anslutning till utveckling och lärande
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön handledning, elevvård, eller andra stödåtgärder barnet kan stödjas
- en bedömning av behovet av särskilt stöd.

Den pedagogiska utredningen ska göras utgående från barnets eventuella tidigare pedagogiska bedömning och plan för barnets lärande. Det är viktigt att samarbeta med barnet och vårdnadshavaren för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras på bästa sätt.

För beredningen av ett beslut om särskilt stöd behövs utöver en pedagogisk utredning eventuellt också andra utlåtanden, såsom ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en motsvarande social utredning. I fall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd.

Beslut om särskilt stöd

För att ge särskilt stöd måste anordnaren av förskoleundervisning fatta ett skriftligt beslut. Innan beslutet om särskilt stöd fattas ska anordnaren av förskoleundervisning höra barnet och vårdnadshavaren. Beslutet ska fattas i enlighet med förvaltningslagen. Beslutet om särskilt stöd ska beskriva barnets huvudsakliga undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och biträdestjänster, andra tjänster som barnet behöver samt vid behov undantagsarrangemang i förskoleundervisningen. En besväransvisning ska fogas till beslutet, eftersom vårdnadshavarna har rätt att söka ändring i beslutet genom besvär. Ett beslut ska alltid motiveras. Motiveringarna till beslutet ingår i allmänhet i den pedagogiska utredningen och i eventuella utlåtanden.

Ett beslut om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden sådan utbildning pågår utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för barnet till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt. Vanligtvis fattas ett beslut om särskilt stöd tidigast när förskoleundervisningen inleds. Endast för barn som omfattas av förlängd läroplikt måste beslutet fattas när barnet är fem år. I fall ett beslut om särskilt stöd fattas under förskoletiden utan att barnet fått intensifierat stöd, ska beslutet grunda sig på en omvärdering av barnets situation, till exempel till följd av en olycka eller svår sjukdom.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska behovet av särskilt stöd alltid granskas då barnets behov av stöd förändras på de punkter som bestäms i beslutet om särskilt stöd. Att granska behovet under förskoletiden innebär i allmänhet att ändra på en viss sak i beslutet om särskilt stöd. Det kan till exempel gälla biträdestjänster eller särskilda hjälpmedel. För granskningen görs en ny pedagogisk utredning om barnet. Om barnet inte längre behöver särskilt stöd, ska ett beslut fattas om att stödet avslutas. Barnet övergår därefter till intensifierat stöd. Eftersom man i allmänhet inte på en kort tid kan konstatera vilken effekt stödet haft, är det ovanligt att det särskilda stödet avslutas under barnets förskoletid.

Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas

För verkställandet av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) utarbetas för barnet. Planen ska beskriva hur barnet ges undervisning och annat

stöd i enlighet med beslutet om särskilt stöd. IP är en skriftlig plan som beskriver målen för barnets förskoleundervisning och lärande, undervisningens innehåll, de pedagogiska metoderna och hurdan stöd barnet behöver.

IP utarbetas alltid i samband med särskilt stöd och bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk utredning. IP ska utarbetas utgående från barnets eventuella tidigare plan för lärande. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. Barnets lärare ska utarbeta planen tillsammans med barnet och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga.

Den individuella plan för hur undervisningen ska ordnas som utarbetas i samband med särskilt stöd ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskoleundervisning och stöd för barnet:

Mål för barnets välbefinnande, växande och lärande

- barnets uppfattning om sina mål och intressen
- barnets styrkor, inlärningsförutsättningar och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- mål som anknyter till barnets lärande, arbetsfärdigheter och utveckling, såsom kunskapsmässiga, sociala, motoriska, språkliga och emotionella mål

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till barnets stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, arbetssätt och sätt att kommunicera
- specialundervisning som barnet erbjuds
- mål och åtgärder för handledning av barnet

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster i enlighet med beslutet om särskilt stöd, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna
- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd
- barnets eventuella deltagande i annan småbarnspedagogik och en beskrivning av samarbetet med den som ordnar verksamheten
- en beskrivning av hur barnets transport till och från förskolan ordnas och vem som ansvarar för den samt av den handledda verksamheten och övervakningen som ordnas när barnet väntar på transport

Uppföljning och utvärdering av stödet

- bedömning av barnets välbefinnande och lärande som helhet i samråd med barnet och vårdnadshavaren
- uppföljning av hur målen i IP nås, utvärdering av vilken effekt åtgärderna haft samt tidpunkter för utvärderingen
- granskning av IP samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen

Den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas ska inte beskriva barnets personliga egenskaper. IP kan innehålla en bilaga med vårdnadshavarens specifika tillstånd att överlåta information.

IP ska vid behov ses över så att den motsvarar barnets behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska alltid ses över då barnets behov av stöd eller målen för undervisningen förändras. Om man beslutar att avsluta det särskilda stödet, utarbetas en plan för barnets lärande och barnet övergår till intensifierat stöd.

Förlängd läroplikt

Om det är uppenbart att ett barn på grund av handikapp eller sjukdom inte på nio år kan nå de mål som ställts upp för den grundläggande utbildningen, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit 11 år sedan läroplikten för barnet som omfattas av förlängd läroplikt började. För barn som omfattas av förlängd läroplikt kan förskoleundervisningen omfatta ett eller två år. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar att klara den grundläggande utbildningen så bra som möjligt.

Gravt handikappade barn omfattas av förlängd läroplikt. Också en svår sjukdom kan vara orsak till förlängd läroplikt. Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan barnet blir läropliktigt. Då fattas också ett beslut om särskilt stöd för barnet. En individuell plan för hur undervisningen ordnas ska utarbetas för barnet då förskoleundervisningen inleds. Alla barn har rätt till förskoleundervisning året innan läroplikten börjar. Barn som omfattas av förlängd läroplikt har rätt till förskoleundervisning från och med början av höstterminen det år barnet fyller fem år. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten ska kunna uppfyllas.

Sektorsövergripande samarbete är en förutsättning för att ett barn ska kunna hänvisas till stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om konsekvenserna av olika val. Vårdnadshavaren avgör om barnet ska delta i den frivilliga förskoleundervisningen. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet.

Förskoleundervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på tre olika sätt:

- Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs.

ÅBO Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning.

Förskoleundervisningen för särskilt stöd planeras i samarbete med läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren samt med övriga sakkunniga som deltar i barnets habilitering. Barnets behov av stöd i förskolan tillgodoses i första hand genom individuella pedagogiska lösningar i den egna förskolan. Ifall barnets behov av stöd förutsätter, kan det bli aktuellt att erbjuda förskoleundervisning i en integrerad specialgrupp/förminskad grupp. För barn som får särskilt stöd kan förskoleundervisningen med fördel ordnas i en grupp där undervisningen dagligen genomförs av en speciallärare inom småbarnspedagogik. Förutom den

individuella planen för hur undervisningen ska ordnas följs dessutom Åbo Stads läroplan för förskoleundervisningen samt planen för småbarnspedagogik.

Ett förvaltningsbeslut om särskilt stöd fattas på basis av den pedagogiska utredningen. I fråga om särskilt stöd ska förvaltningsbeslut göras för både förskoleundervisningens och småbarnspedagogikens del.

Om man konstaterar, att intensifierat stöd inte kommer att räcka för barnet i samband med skolstarten, gör läraren inom förskoleundervisning en pedagogisk utredning som lämnas till specialservicechefen senast den första mars. Likaså, görs en pedagogisk utredning före samma datum för de barn som har ett beslut om förlängd läroplikt. För den pedagogiska utredningen gör läraren en skriftlig utredning om hur barnets lärande utvecklas. Därtill behövs en tillsammans med elevvårdens medlemmar i det yrkesövergripande samarbetet utarbetad skriftlig utredning om barnets intensifierade stöd och barnets helhetssituation. Till utredningen bifogas en utredning eller ett utlåtande gjord av psykolog, läkare, socialarbetare eller annan expert från social- och hälsovården. Efter genomgången av den pedagogiska utredningen har vårdnadshavarna två (2) veckor tid att skriftligen delge sin åsikt om utredningen, varefter deras åsikt antecknas i den pedagogiska utredningen. Utgående från dessa fattar specialservicechefen ett förvaltningsbeslut om särskilt stöd och fastställer vid behov skolplatsen.

Planen för individuellt lärande (IP) görs upp tillsammans med barnet, barnets vårdnadshavare och övriga sakkunniga som deltar i barnets habilitering. Gruppens speciallärare ansvarar för att planen skrivs. Den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas baserar sig på information som framkommit i den pedagogiska utredningen och innehållet i beslutet om särskilt stöd. I utarbetandet av planen utnyttjar man planen för lärande. Med vårdnadshavares tillåtelse kan också en habiliteringsplan och/eller andra relevanta planer och dokument användas. Särskilt stöd som barnet får förutsätter tätt samarbete mellan vårdnadshavarna, förskolan och andra parter som är inblandade i barnets habilitering. Den individuella planen utvärderas och uppdateras vid behov då stödbehovet eller målen för lärande ändras, men minst en gång per termin.

Förlängd läroplikt Ett barn kan på grund av en svår funktionsnedsättning eller sjukdom behöva förlängd läroplikt. I sådana fall börjar läroplikten ett år tidigare än enligt lagen om grundläggande undervisning, alltså det år då barnet fyller 6 år. Beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. Barnets vårdnadshavare ska i god tid få information om hur den förlängda läroplikten ordnas i praktiken. Vårdnadshavare beslutar om deltagande i förskoleundervisningen av ett 5-årigt barn som har fått ett beslut om förlängd läroplikt. Med andra ord kan förskoleundervisningen för ett barn som omfattas av förlängd läroplikt vara ett eller två år. Barnets vårdnadshavare ska i god tid underrättas om frågor som gäller genomförandet av den förlängda läroplikten. Vårdnadshavare ansöker i regel om förlängd läroplikt för barnet det år barnet fyller 5 år. Vårdnadshavarna fyller i en ansökan om förlängd läroplikt. Utöver förlängd läroplikt fattas också beslut om särskilt stöd för förskoleundervisningen för barnet. Den pedagogiska rapporten och ansökan om förlängd läroplikt med bilagor (medicinska och/eller psykologiska utredningar) lämnas in för beredning till BAST-gruppen och därefter till specialservicechefen för småbarnspedagogik för beslut. I den pedagogiska utredningen ska barnets planerade stödåtgärder för förskoleåret framkomma. En individuell plan för ordnandet av undervisningen (IP) utarbetas för barnet. När det gäller småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen görs dessutom ett skilt förvaltningsbeslut om särskilt stöd

5.6. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Specialundervisning på deltid

Ett barn som har svårigheter i sitt lärande eller sin skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan om den övriga förskoleundervisningen. Specialundervisning på deltid ges barn som till exempel har språkliga, matematiska eller motoriska svårigheter eller svårigheter med självkontroll, uppmärksamhet eller sociala färdigheter. Målet med specialundervisningen på

deltid är att stärka barnets inlärningsförutsättningar och förebygga svårigheter i utvecklingen och lärandet. Specialundervisning på deltid ges på alla nivåer av stöd.

Specialundervisningen på deltid ska ordnas flexibelt som kompanjonundervisning, i en liten grupp eller som individuell undervisning. Alla vårdnadshavare ska informeras om hur specialundervisning på deltid genomförs i förskolan. Förskolepersonalen ska tillsammans och i samråd med barnet och vårdnadshavaren planera specialundervisningen på deltid samt bedöma behovet och effekten av undervisningen i fråga. Målen för och innehållet i specialundervisningen på deltid ska integreras i barnets övriga undervisning.

Tjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att kunna delta i undervisningen

Ett barn har på alla nivåer av stöd rätt att avgiftsfritt få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att barnet ska kunna delta i undervisningen. Syftet är att garantera barnet grundläggande förutsättningar för växande och lärande samt tillgängliga lärmiljöer med möjlighet till socialt samspel.

Ett barn ska vid behov få tolkning på grund av till exempel hörselskada eller specifika språkliga svårigheter. Barnet kan också ha behov av kommunikationsmetoder som stödjer eller ersätter tal, till exempel olika symbolsystem. För barn som använder teckenspråk kan man vid behov använda en teckenspråkstolk eller ett biträde som behärskar teckenspråk som stöd för barnets kommunikation. För barn med olika grader av hörselnedsättning kan också andra tolkningsmetoder än teckenspråkstolkning komma i fråga. För barn med specifika språkliga svårigheter används en tolk för talhandikappade eller ett biträde som behärskar metoder som stödjer och ersätter tal. Även läraren kan stödja barnets kommunikation med hjälp av tecken eller andra symboler.

Det stöd som biträdet ger ska hjälpa barnet att klara sig självständigt, ta egna initiativ och utveckla en positiv självkänsla. Bitrådets stöd kan riktas till ett enskilt barn eller till hela förskolegruppen. Lärarens uppgift är att planera, undervisa, stödja och utvärdera barnets och hela gruppens lärande och arbete. Biträdet ska handleda och stödja barnet i dagliga situationer och hjälpa barnet att utföra uppgifter enligt lärarens eller andra sakkunnigas anvisningar. Lärarna och biträdena ska planera och utvärdera sitt arbete tillsammans och vid behov med den övriga förskolepersonalen.

Ett barn kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Barnet kan också ha specifika behov för lärandet. I sådana fall kan man till exempel använda olika datatekniska tillämpningar, talböcker, konkretiseringsmaterial i matematik eller hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med barnet ska vara tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen och genom samarbete med andra sakkunniga handleda barnet och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

De som arbetar med barnet ska tillsammans och vid behov med hjälp av andra sakkunniga planera användningen av de tjänster och hjälpmedel som förutsätts för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen. Stödet för barnet kan förutsätta specialkompetens som personalen vid den egna förskoleenheten saknar. I sådana fall utnyttjas till exempel inlärnings- och handledningscenter som erbjuder tjänster för barnen och utbildning och konsultation för personalen.

Anordnaren av förskoleundervisning beslutar om tolknings- och biträdestjänster och om övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel. Barnets lärare och elevvårdspersonalen bedömer tillsammans behovet och omfattningen av de tjänster och hjälpmedel som barnet behöver. Även den information som fås av barnet och vårdnadshavarna och eventuella utlåtanden av utomstående experter utnyttjas. Behovet av tjänster och hjälpmedel för barn som får intensifierat stöd beskrivs i en pedagogisk bedömning. Om barnet får särskilt stöd, bedöms behovet av tjänster och särskilda hjälpmedel i en pedagogisk utredning och fastställs i ett beslut om särskilt stöd. För ett barn som får allmänt och intensifierat stöd fattas ett förvaltningsbeslut om de tjänster och särskilda hjälpmedel som barnet behöver. Användningen av tjänster och hjälpmedel beskrivs i en plan för barnets lärande eller en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning.

Specialundervisning på deltid kan ges på alla stödnivåer. Förskoleundervisningen kan genomföras t ex som parallellundervisning, undervisning i smågrupp och/ eller individuellt. I planeringen av specialundervisning på deltid och utvärderingen av effekterna görs tätt samarbete mellan lärarna, barnet och vårdnadshavarna. Specialundervisning ges av en speciallärare.

För förskoleundervisningens del görs ett förvaltningsbeslut efter att ha konsulterat de relevanta parterna i ärenden som gäller tolkning- och assistenttjänster samt andra undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel. Beslut om förlängd läroplikt och beslut för särskilt stöd fattas av specialservicechefen för småbarnspedagogik. Specialservicechefen gör ett förvaltningsbeslut om påbörjande, fortsättande och avslutande av särskilt stöd eller andra till beslutet kopplade ärenden. Om kriterierna för beslut om särskilt stöd inte uppfylls i den pedagogiska utredningen fattas ett nekande beslut. Orsakerna till det nekande beslutet bokförs. Om utredningen är bristfälligt uppgjord bör den kompletteras.

För den kompletterande småbarnspedagogikens del gäller lagen om småbarnspedagogik och förvaltningsbeslut görs för påbörjande och avslutande av intensifierat och särskilt stöd. Praxis angående beslutsfattande gällande barnets stöd inom småbarnspedagogik finns noggrannare skrivet i Åbo stads plan för småbarnspedagogik.

6. Elevvård

I grunderna för förskoleundervisningens läroplan används begreppen elevvård, barn och förskola eller förskoleenhet i stället för de i lagen om elev- och studerandevård använda begreppen elevhälsa, studerande och läroanstalt. För utbildningsanordnare används begreppet anordnare av förskoleundervisning.

I takt med att barnens uppväxtmiljö och verksamhetsmiljön i förskolan förändras, har elevvården blivit en allt viktigare del av förskolans kärnverksamhet. Elevvården hänger nära samman med förskoleundervisningens uppdrag att skapa gynnsamma förutsättningar för barnets växande, utveckling och lärande. Elevvårdsarbetet ska utgå från barnets bästa.

Barnet har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen. Elevvården i förskoleundervisningen gäller också barn som omfattas av förlängd läroplikt. Elevvård innebär att främja och upprätthålla barnets lärande, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i förskolan. Elevvården ska i första hand bestå av förebyggande, gemensam elevvård som stödjer hela förskolan. Utöver det har barnen också rätt till individuell elevvård. Yrkesövergripande samarbete är centralt inom elevvården. Elevvårdsarbetet ska grunda sig på konfidentialitet och respekt för barnet och vårdnadshavaren samt på att man stödjer deras delaktighet.

Elevvården i förskoleundervisningen och planerna som anknyter till den regleras i lagen om elev- och studerandevård. I detta kapitel beskrivs de centrala principerna för elevvården och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet. Kapitlet innehåller även anvisningar om den lokala läroplanen och elevvårdsplanen för den enskilda enheten. Stödet för barnets växande och lärande som ingår i förskoleundervisningen beskrivs i avsnittet om Stöd för barnets växande och lärande.

6.1. Yrkesövergripande samarbete inom elevvården

Elevvården ska ordnas genom yrkesövergripande samarbete mellan undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att elevvården bildar en fungerande och sammanhängande helhet. Elevvården ska genomföras i samarbete med barnet och barnets vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder och förutsättningar. Upptäcks problem i förskolan eller i anknytning till barnens välbefinnande försöker man hitta en lösning i samarbete med vårdnadshavarna.

Elevvården i förskoleundervisningen angår alla som arbetar i förskolan och de som ansvarar för elevvårdstjänsterna. Förskolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i förskolan. Till elevvårdstjänsterna hör psykolog- och kuratorstjänster samt hälsovårdstjänster som enligt hälso- och sjukvårdslagen ordnas som rådgivningsbyråtjänster för åldersgruppen. Arbetsuppgifterna berör såväl barnet och barnets uppväxtmiljöer som samarbetet. Tjänsterna ska vara lätt tillgängliga. Tjänsterna ska ordnas inom lagstadgad tid.

Barnets vårdnadshavare ska informeras om den elevvård som finns att tillgå och anvisas att söka de elevvårdstjänster som de behöver. Barnets och vårdnadshavarens delaktighet i elevvården, systematiskt samarbete och information om elevvården ökar kännedomen om elevvården och sänker tröskeln att anlita tjänsterna. Att personalen inom olika yrkesgrupper konsulterar varandra är en viktig arbetsmetod inom elevvården.

Målen, uppdragen och principerna för genomförandet av elevvården ska utgöra en sammanhängande kontinuitet som sträcker sig från förskoleundervisningen till utbildningen på andra stadiet. Kommunikationen mellan förskoleundervisningen och den övriga småbarnspedagogiken och med den grundläggande utbildningen är viktig när man funderar över elevvården som helhet. Enhetliga förfaringsätt stödjer barnets hälsa, välbefinnande och lärande i de olika utvecklingsstadierna. Samarbetsstrukturerna, -formerna och -rutinerna för den yrkesövergripande elevvården ska utvecklas i förskolegemenskapen och med olika samarbetsparter. Utvecklingsarbetet förutsätter systematisk utvärdering av elevvården.

Elevvårdsgrupper

Anordnaren av förskoleundervisning ska tillsätta en styrgrupp för elevvården och elevvårdsgrupper för de olika enheterna. Ärenden som gäller ett enskilt barn ska behandlas i en expertgrupp som tillsätts från fall till fall. Alla tre grupper ska ha sina egna uppgifter och en sammansättning som bestäms utgående från uppgifterna. Alla elevvårdsgrupper ska vara yrkesövergripande, vilket innebär att gruppen utöver undervisningspersonal också ska ha medlemmar som företräder hälsovårds- samt psykolog- och kuratorstjänster riktade till åldersgruppen i enlighet med vad ärendet som behandlas förutsätter.

Styrgruppen ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den enskilda anordnarens elevvård. Styrgruppens uppgifter kan också skötas av någon annan för ändamålet lämplig grupp. Två eller flera anordnare av förskoleundervisning kan också ha en gemensam styrgrupp. Samma grupp kan också vara gemensam för flera utbildningsformer och det är då befogat att använda benämningen styrgrupp för elevhälsa.

Förskoleenhetens elevvårdsgrupp ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av elevvården i förskolan. Ifall förskoleundervisningen ordnas i anslutning till skolan, kan skolans elevvårdsgrupp också fungera som elevvårdsgrupp för förskoleundervisningen. Gruppen ska ledas av en person som utses av den som anordnar förskoleundervisningen. Anordnaren av förskoleundervisning ska tillsammans med de sektorer som producerar elevvårdstjänster bestämma om gruppens sammansättning, uppgifter och förfaringsätt. Elevvårdsgruppen kan vid behov höra experter. Gruppens viktigaste uppgift är att främja välbefinnande och säkerhet i skolan och att genomföra och utveckla övrig gemensam elevvård. De ovan nämnda uppgifterna kan, utöver av den enhetsspecifika elevvårdsgruppen, även skötas av någon annan yrkesövergripande enhetsspecifik grupp som utbildningsanordnaren har utsett.

En expertgrupp ska sammankallas för att utreda behovet av stöd och ordna elevvårdstjänster för ett enskilt barn eller en viss barngrupp. Gruppen sammankallas av den person i förskolepersonalen eller elevvården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till. Gruppens yrkesövergripande sammansättning bestäms från fall till fall och utgående från ärendet som behandlas. Expertgruppen ska utse en ansvarsperson inom gruppen. För att utse experter till medlemmar i gruppen eller för att andra samarbetsparter eller närstående till barnet ska få delta i arbetet i gruppen förutsätts vårdnadshavarens samtycke.

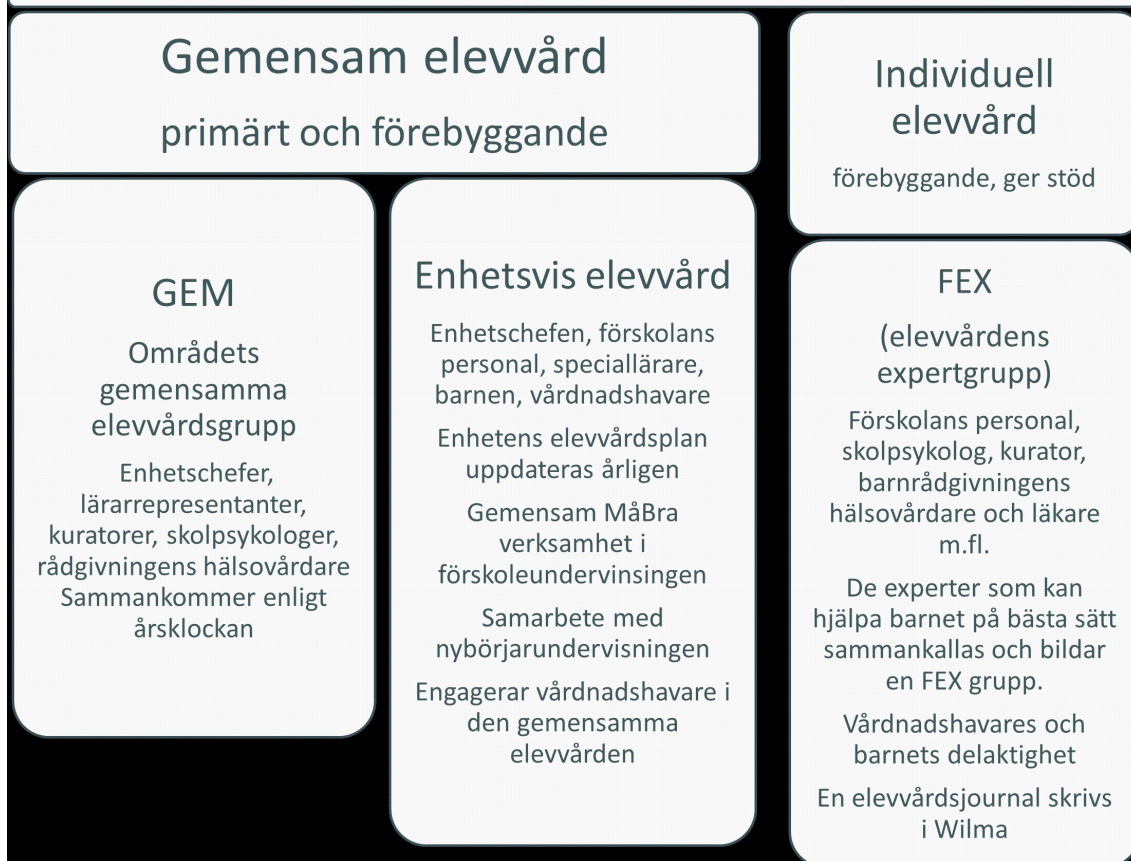
ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

I staden verkar en sektorsövergripande styrgrupp för elevvården på alla utbildningsstadier som gör upp riktlinjer för- och utvecklar verksamheten och tjänsterna i staden.

Elevvård i förskoleundervisningen i Åbo

Graf över elevvården i förskoleundervisningen i Åbo

Den områdesvisa gemensamma elevvårdsgruppen för förskolans elevvård är central i utvecklandet av områdets elevvård. Gruppen sammankallas av en till uppgiften vald enhetschef. Till den sektorsövergripande områdesvisa elevvårdsgruppen hör områdets samtliga enhetschefer, lärarrepresentanter, skolkuratorer, skolpsykologer samt en representant från barnrådgivningen. Gruppen sammankommer tre gånger per år enligt årsklockan för gemensam elevvård.

Områdets gemensamma elevvårdsgrupp planerar, genomför, utvärderar och utvecklar främjandet av hälsa, trygghet och välbefinnande samt delaktighet i förskolan och förskolemiljön. I gruppen planeras hur teman och arbetssätt från enheternas elevvårdsplaner och mobbningsförebyggande planer kan vidareutvecklas för att gagna välbefinnandet i områdets alla förskolor. Gruppen diskuterar och planerar samarbetet vid övergången från småbarnspedagogik till förskola samt från förskoleundervisning till skola.

Till den enhetsvisa elevvårdsgrupper hör hela förskoleenhetens personal. Det enhetsvisa elevvårdsarbetet sker i vardagen och siktar på välmående i förskolan för alla.

Förskolans expertgrupper (FEX) sammankallas vid behov, gruppens sammansättning varierar från fall till fall och hör ofta till individuell elevvård.

6.2. Gemensam elevvård

Elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen i förskolan. Till den gemensamma elevvården hör att följa upp, utvärdera och utveckla välbefinnandet i förskolan och förskolegrupperna. Dessutom ska man se till att förskolemiljön är hälsosam, trygg och fri från hinder. Gemensamma förfaringssätt ska utvecklas i samarbete med småbarnspedagogiken, rådgivningen och övriga kommunala myndigheter och aktörer som främjar barnens välbefinnande.

Att barnen och vårdnadshavarna är delaktiga och får sin röst hörd i frågor som gäller den gemensamma elevvården är viktigt och stärker välbefinnandet. Den gemensamma elevvården ska skapa förutsättningar för samhörighet, omsorg och öppen kommunikation i förskolan. Förfaringssätt som ökar delaktigheten hjälper också till att förebygga och upptäcka problem i ett tidigt skede och ordna det stöd som behövs.

Barnet har rätt till trygga lärmiljöer. Det innebär såväl fysisk och psykisk som social trygghet. Utgångspunkten i förskoleundervisningen är att garantera barnens och personalens säkerhet i alla situationer. En lugn atmosfär främjar arbetsron. Anordnaren av förskoleundervisning ska som en del av elevvårdsplanen för förskoleenheten utarbeta en plan för att skydda barnen mot våld, mobbning och trakasserier. Om det förekommit trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld i förskolan eller på väg till eller från förskolan, ska läraren, daghemsföreståndaren eller rektorn informera vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den som misstänks för detta och för den som utsatts för detta.

Omsorg om byggnaden, undervisningslokaler och läromedel bidrar till en hälsosam och trygg miljö. Till främjande av trygghet hör också de förfaringssätt som gäller transporterna till och från förskolan, datasäkerheten och att förebygga olyckor. I fall förskoleundervisningen ordnas i anslutning till skolan, ska man vid undersökningar av skolmiljön och välbefinnandet även ta förskolan i beaktande.

Logo Åbo Fostran och undervisning

Den gemensamma elevvården i förskolan är i första hand förebyggande och strävar efter att stärka känslan av delaktighet, trygghet och omsorg. Det är hela personalens ansvar att främja en verksamhetskultur som stöder välbefinnandet hos förskolebarnen och hela förskolegemenskapen.

I samband med uppgörandet av den enhetsvisa elevvårdsplanen, försäkras att enhetens säkerhetsplaner är uppdaterade och att personalen är bekanta med dem.

6.3. Individuell elevvård

Med individuell elevvård avses

- de hälsovårdstjänster som enligt hälso- och sjukvårdslagen ordnas som rådgivningsbyråttjänster för åldersgruppen,
- psykolog- och kuratorstjänster inom elevvården, och
- yrkesövergripande elevvård som gäller ett enskilt barn.

Målet med den individuella elevvården är att följa upp och främja barnets välbefinnande och lärande samt barnets växande, utveckling och hälsa som helhet. Elevvården i förskolan har stor betydelse för att kunna garantera tidigt stöd och förebygga problem. Barnens individuella förutsättningar, resurser och behov ska beaktas både när elevvårdsstödet planeras och i förskolans vardag.

Individuell elevvård i förskoleundervisningen förutsätter alltid vårdnadshavarens samtycke. Det är viktigt att stödja vårdnadshavarnas delaktighet och ta hänsyn till deras åsikter i fråga om individuell elevvård. Barnets delaktighet, egna önskemål och åsikter om åtgärder och lösningar som gäller honom eller henne ska beaktas enligt barnets ålder, utvecklingsnivå och förutsättningar. Kommunikationen ska vara öppen och präglas av respekt och förtroende. Elevvårdsarbetet ska ordnas så att barnet upplever situationen som rofylld och får sin röst hörd. Bestämmelser om sekretess och överlämnande av uppgifter ska följas i arbetet.

Också när det gäller stöd för ett enskilt barn ska behandlingen av ett ärende i en expertgrupp och gruppens sammansättning grunda sig på vårdnadshavarens samtycke. Med specifikt skriftligt samtycke av vårdnadshavaren får behövliga samarbetsparter inom elevvården eller närstående till barnet delta i behandlingen av ärendet. Medlemmarna i gruppen har dessutom rätt att be behövliga experter om råd i barnets ärende.

Behandlingen av ett enskilt barns ärende i en expertgrupp ska dokumenteras i en elevvårdsjournal. Den ansvariga i gruppen ska i elevvårdsjournalen anteckna de uppgifter som är nödvändiga för att ordna och genomföra den individuella elevvården. Anteckningarna kan också göras av andra medlemmar i expertgruppen. Journalen ska föras i fortlöpande och kronologisk form. Enligt lagen om elev- och studerandevård ska journalen innehålla följande uppgifter

- barnets namn, personbeteckning, hemkommun och kontaktinformation samt vårdnadshavarens eller någon annan laglig företrädares namn och kontaktinformation
- datum för dokumenteringen samt vem som gjort den och hans eller hennes yrkes- eller tjänstställning
- vem som deltagit i mötet och deras ställning
- vad ärendet gäller och vem som inlett ärendet
- vilka åtgärder som vidtagits medan barnets situation har utretts, såsom utvärderingar, undersökningar och utredningar
- vilka åtgärder som vidtagits, såsom samarbete med olika parter samt tidigare och nuvarande stödåtgärder
- uppgifter om behandlingen av ärendet vid gruppens möte, mötesbesluten och planen för verkställande av besluten
- vem som ansvarar för verkställandet och uppföljningen.

Om uppgifter i en elevvårdsjournal lämnas ut till en utomstående, ska det i handlingen dessutom antecknas vilka uppgifter som lämnats ut, till vem och på vilka grunder.

Elevvårdsjournaler och övriga dokument som man inom elevvården upprättat eller erhållit angående enskilda barn ska införas i ett elevvårdsregister. Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för behandlingen av personuppgifter och upprätthåller ifrågavarande register. Uppgifter som införts i elevvårdsregistret och som gäller ett enskilt barn eller någon annan enskild person är sekretessbelagda.

Hälsovårdspersonalen och psykologerna ska på föreskrivet sätt anteckna det individuella elevvårdsarbetet i en patientjournal och övriga journalhandlingar. Kuratorerna inom elevvården ska anteckna klientuppgifterna i en klientjournal.

Trots sekretessbestämmelserna har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuell elevvård för ett barn rätt att av varandra få och till varandra och den myndighet som ansvarar för elevvården lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att den individuella elevvården ska kunna ordnas och genomföras. De har också rätt att få och till varandra och till barnets lärare, rektor eller daghemsföreståndare och den som anordnar förskoleundervisningen lämna ut information som är nödvändig för att barnets förskoleundervisning ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Den som lämnar ut information måste till exempel överväga om det handlar om information som är nödvändig för att garantera barnets eller de övriga barnens säkerhet. Informationen kan till exempel gälla en sjukdom som barnet har som måste beaktas i undervisningssituationerna. Även om det finns en lagstadgad grund för att lämna ut information är det, med tanke på samarbetet och förtroendet, alltid bäst att i första hand be om vårdnadshavarens samtycke för att lämna ut sekretessbelagda uppgifter.

Om ett barn övergår till undervisning som ordnas av någon annan, ska den tidigare anordnaren av förskoleundervisning begära samtycke av barnets vårdnadshavare till att sådana sekretessbelagda uppgifter i elevvårdens klientregister som behövs för elevvårdens kontinuitet får överlämnas till den nya anordnaren av förskoleundervisning. Däremot ska uppgifter som är nödvändiga med tanke på undervisningen, trots sekretessbestämmelserna och utan dröjsmål, överlämnas till den nya anordnaren av förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. Motsvarande uppgifter kan också ges på den nya anordnarens begäran.

ÅBO

Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Ärenden som gäller ett enskilt barns stödbehov och ordnande av elevvårdstjänster behandlas från fall till fall i en yrkesövergripande expertgrupp, FEX. I FEX -arbetet ligger fokus på diskussion och planering av stödet, men det som tagits upp på mötet skrivs också ner i elevvårdsjournalen.

FEX mötet kan sammankallas av vilken medlem som helst av undervisnings- eller elevvårdspersonalen som känner oro över barnets välbefinnande och lärande. Sammankallaren kan till exempel vara lärare inom småbarnspedagogiken, speciallärare inom småbarnspedagogiken, hälsovårdare, psykolog eller kurator.

Till FEX-mötet kallas de experter vars sakkunnighet behövs för FEX-arbetet samt barnets vårdnadshavare. Vårdnadshavarens samtycke är en förutsättning för att FEX-gruppen ska kunna sammankomma, samtycket antecknas i "elevvårdsmemot" (dvs. elevvårdsjournalen) i Wilma.

Elevvården sker alltid i samarbete med barnet och dess vårdnadshavare. Barnets egna önskemål och åsikter ska beaktas i de åtgärder och beslut som berör hen beroende på barnets ålder, utvecklingsnivå och övriga berörda personer.

Den som sammankallat expertgruppen ansvarar till dess att den mångprofessionella expertgruppen väljer en ordförande och en sekreterare. Mötesprotokoll skrivs i elevvårdsjournalen i Wilma. Enhetschefen ger förskollärare, kuratorer och psykologer rätt att skriva och se elevvårdsjournaler via Primus. Det är viktigt att komma ihåg att varje person bara ska kunna se de dokument som behövs för hans arbetsuppgifter.

Vid intensifierat stöd begärs i första hand elevvårdsexpertens kommentar till den pedagogiska bedömningen av hälsovårdare eller läkare vid barnrådgivningen. Kommentarer kan också begäras av en kurator eller skolpsykolog om de redan arbetar med barnet.

När det gäller särskilt stöd kan elevvårdens kommentarer begäras av en skolpsykolog. Skolpsykologens arbete i förskoleundervisningen fokuserar främst på att bedöma behovet av särskilt stöd i samband av uppgörandet av en pedagogisk utredning samt andra förberedelser inför skolstarten.

Ifall barnet har en kronisk sjukdom som kräver medicinsk behandling även under förskoleundervisningen utarbetas en individuell läkemedelsbehandlingsplan för barnet. En plan utarbetas också då barnet har ett kortvarigare behov av läkemedelsbehandling och hen behöver medicinering under förskoletiden. Endast nödvändiga läkemedel kan ges i förskoleundervisningen.

Barnets läkemedelsbehandlingsplan utarbetas i samarbete med barnets vårdnadshavare, enhetschefen, den förskolepersonal som utför vården och vid behov med den läkare som ansvarar för vården av barnet eller annan hälso- och sjukvårdspersonal. Läkemedelsplanen ska hållas

uppdaterad. På enheten görs en plan över ansvarsfördelning av barnets medicinering. Samtidigt görs även avtal om ansvar under barnets lovtider och annan frånvaro.

Om barnet behöver specialkost lämnar föräldrarna varje år in ett intyg från en läkare eller legitimerad näringsterapeut. Behovet av specialdiet bedöms inom vården, oftast på barnrådgivningen. Specialdietinformation vidarebefordras till matleverantören. Dieter baserade på hälsoskäl anges på formuläret som finns på: [35_1096s_Lääke_erityisruokavalio.indd \(turku.fi\)](#)

Barns och familjers övertygelser respekteras. Blanketten som används för att anmäla om kost baserad på övertygelse finns på: [Erytyisruokavalioilmoitus \(turku.fi\)](#)

6.4. Elefvårdsplaner

I förskoleundervisningen ska läroplanen också till den del den berör elevvården göras upp i samråd med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården. Beredningsarbetet ska ske i samarbete med vårdnadshavarna och vid behov också med andra myndigheter och samarbetspartner.

På lokal nivå består elevvårdsplanen av tre olika planer som tillsammans styr planeringen och genomförandet av elevvården. Planerna ska utarbetas genom yrkesövergripande samarbete. Planerna är

- en välfärdsplan för barn och unga i kommunen, där uppgifter om elevvården antecknas
- en beskrivning av elevvården i den lokala läroplanen
- en enhetsspecifik elevvårdsplan.

Avsnittet om elevvård i den lokala läroplanen och de enhetsspecifika elevvårdsplanerna ska utarbetas utgående från välfärdsplanen för barn och unga och övriga riktlinjer som gäller barns och ungas välbefinnande, hälsa och trygghet i kommunen.

ÅBO Fostran och undervisning

Logo Åbo Fostran och undervisning

Planeringen och genomförandet av elevvården styrs av välfärdsplanen för barn och unga, den lokala läroplanen samt den enhetsvisa elevvårdsplanen.

Välfärdsplanen för barn och unga är ett av Åbo stads strategiska dokument. Om planens innehåll är stipulerat i barnskyddslagen 12 § och elev- och studerandevårdslagen 12 §. Stadsstyrelsen godkänner planen och den beaktas vid uppgörandet av stadens budget och plan. Planen granskas minst en gång vart fjärde år. [Turun kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2020–2023 \(turku.fi\)](#). Huvudansvaret för beredandet av programmet har funnits hos Arbetsgruppen för barn och unga, som fungerar under styrgruppen för främjande av invånarnas hälsa. Centralstyrelsen, välfärds-, fritids-, och bildningssektorerna samt församlingen, polisen, försvaret, barnskyddsorganisationerna och ELY-centralen finns representerade i arbetsgruppen.

Den enhetsspecifika elevvårdsplanen görs upp i början av verksamhetsåret för området samtliga förskolors del i området gemensamma elevvårdsgrupp. Blanketten till elevvårdsplanen finns i dotku under förskoleundervisning, blanketter till stöd för verksamheten. Då planen är uppgjord delger varje enhetschef planen så att hela förskolans personal är förtrogen med dess innehåll.

7. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna förskoleundervisning. I tillståndet kan anordnaren av förskoleundervisning beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

I förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip bör verksamheten, fostran och undervisningen följa de allmänna mål som fastställts för förskoleundervisningen samt de gemensamma mål som fastställts för förverkligandet av lärområden. Förskoleundervisningen ska följa föreliggande läroplansgrunder för förskoleundervisningen utan att binda barnen vid något värde- eller fostringsfilosofiskt system som ligger bakom en speciell världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna förskoleundervisning och i statsrådets förordning.